

Lehto-Sinisalo, Päivikki

Working Paper

Valuutansäännöstelyn vuosikymmenet

Bank of Finland Discussion Papers, No. 14/1991

Provided in Cooperation with:

Bank of Finland, Helsinki

Suggested Citation: Lehto-Sinisalo, Päivikki (1991) : Valuutansäännöstelyn vuosikymmenet, Bank of Finland Discussion Papers, No. 14/1991, ISBN 951-686-290-X, Bank of Finland, Helsinki,
<https://nbn-resolving.de/urn:nbn:fi:bof-201808011818>

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/211617>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

SUOMEN PANKIN KESKUSTELUALOITTEITA 14/91

Päivikki Lehto-Sinisalo

Suomen Pankin tilasto-osasto

21.8.1991

VALUUTANSÄÄNNÖSTELYN VUOSIKYMMENET

ISBN 951-686-290-X
ISSN 0785-3572

Suomen Pankin monistuskeskus
Helsinki 1991

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO

2 VALUUTANSÄÄNNÖSTELYN LAAJUUS ERI VUOSIKYMMENINÄ

Itsenäisyyden alkuvuodet ja säännöstely 1920-luvulla

Säännöstely 1930-luvulla

Toisen maailmansodan aika

Sodanjälkeiset ajat

Säännöstely 1950-luvulla

Säännöstely 1960-luvulla

Säännöstely 1970-luvulla

Säännöstely 1980-luvulla

Säännöstelyn loppuvaiheet

3 JURIDISIA LÄHTÖKOHTIA

Perustuslainsäätämisyjärjestys

Jälkikontrolli

Määräaikaisuus

Keskuspankin juridinen asema

Säännöstelyn kohdentuminen

LIITTEET

LIITE 1. VUOSIEN 1917 - 1991 TOIMENPIDELUETTELO

LIITE 2. TOIMENPIDELUETTELO VUODESTA 1973 LÄHTIEN

VALUUTTATOIMITTAIN

LIITE 3. RAHANARVON KERTOIMET

LÄHDELUETTELO

A. SÄÄDÖKSET

B. HALLITUKSEN ESITYKSET

C. MUUT LÄHTEET

1 JOHDANTO

Vuosien 1917 - 1920 valuutansäännöstely johtui ulkomaankaupan epätasapainosta ja sen aiheuttamasta valuuttapula-
lasta. Valuutan käyttö oli rajoitettu lähinnä luvallisen
tuonnin ja erääntyneiden ulkomaisten velkojen maksuun.
1920-luvulla kauppatase oli keskimäärin tasapainossa,
eikä valuutansäännöstelyyn turvauduttu. Vuoden 1931
loppupuolella eräillä valuutansäännöstelytoimenpiteillä
yritettiin tukea markan ulkoista arvoa. Kauppatase pysyi
kultakannasta luopumisen jälkeen ylijäämäisenä suurimman
osan 1930-lukua markan aliarvostuksen takia. Valuutan-
säännöstelyä ei harjoitettu ennen toisen maailmansodan
puhkeamista syksyllä 1939.

Valuutansäännöstelyn tarkoituksena oli sota-aikana var-
mistaa vaihtotaseen tasapaino sekä jakaa niukat valuut-
tavarat niin, että maanpuolustuksen ja kansanhuollon
tarpeet voitiin tyydyttää. Valuutansäännöstely oli laa-
jaa, eli se ulottui kaikkiin ulkomaisiin maksuihin.

Sodan päätyttyä valuutansäännöstely jäi voimaan, ja
1940-luvulla se jopa laajeni entisestään. Vuonna 1946
valuutan luovutusvelvollisuus ulotettiin koskemaan ulko-
maisia arvopapereita. Vuoden 1948 jälkeen ulkomaista
luotonottoa ja -antoa alettiin säännöstellä.

1950-luvun alussa vaikuttanut ns. Korean suhdanne ei
vielä johtanut valuutansäännöstelyn lieventämiseen.
Vasta vuoden 1957 devalvaation jälkeen valuutansäännös-
telyä alettiin jossain määrin lieventää lähinnä juokse-
vien maksujen osalta. Myös ulkomaalaisten sijoitukset
suomalaisiin pörssissä noteerattuihin arvopapereihin
sallittiin vuosikymmenen lopulla.

1960-luvulla valuutansäännöstely oli edelleen varsin
laajaa. Ulkomaankauppaan liittyvät maksut olivat tosin
vapaita, mutta tuontiluottoja rajoitettiin voimakkaasti.

Valuutansäännöstelyä ohjasivat pitkälle rakennepoliittiset näkökohdat. Suomen Pankki suosi luotonottoa maksutasetta ja taloudellista kasvua tukeviin pitkäaikaisiin investointitarkoituksiin. Suomeen tehtäviin suoriin sijoituksiin suhtauduttiin myönteisesti vuosikymmenen loppupuolelta lähtien.

1970-luvulla valuuttamääräyksiin tehtiin lukuisia muutoksia. Vuosikymmenen alkupuolella saatettiin voimaan eräitä tuontitavaroita koskeva käteismaksujärjestelmä ja ulkomaisia luottoja koskeva pääomantuontitalletusvelvoite. 1970-luvun puolivälissä Suomen Pankin lupakäytännössä alettiin suhteuttaa ulkomainen pääomantuonti kansantalouden kokonaisluotontarjontaan. Suomen Pankin suhtautuminen tuonnin pitkäaikaisiin toimitusluottoihin muuttui kielteiseksi. Tuonnin lyhytaikaisten toimitusluottojen käytön hillitsemiseksi otettiin käyttöön nk. tuonnin yliaikamaksujärjestelmä. Vuosikymmenen lopulla supistettiin sallittu tuonnin rahoitusluottoaika kuudesta kolmeen kuukauteen. Joitakin lievennyksiäkin tehtiin. Viennisaamisten rahoitus sallittiin 12 kuukauteen saakka, ja suoria sijoituksia ulkomaille koskeva lupakäytäntö lieveni.

Valuutansäännöstelyn ensisijaiset tavoitteet 1980-luvulla olivat ulkoisilta häiriöiltä suojautuminen sekä rahapolitiikan itsenäisyyden turvaaminen. Suomen Pankki ryhtyi aktiiviseen liberalisointiin. Ulkomaista luotonottoa samoin kuin sijoitustoimintaa vapautettiin asteittain.

1980-luvun alussa valuuttapankkien sallittiin rahoittaa termiiniosionsa ulkomaisella luotolla. Yritysten pitkäaikaisen ulkomaisen luotonoton säännöstelyä alettiin purkaa vuosikymmenen puolenvälin jälkeen siten, että ensin sallittiin tehdasteollisuuden vähintään viiden vuoden ulkomainen rahoitus. Tämä rahoitusmahdollisuus ulotettiin myöhemmin koskemaan useimpia muita liiketoi-

mintaa harjoittavia yrityksiä sekä tietyin rajoituksin myös kuntia. Vuosikymmenen lopulla näiden yritysten luotonotto-oikeus ulotettiin koskemaan vähintään yhden vuoden ulkomaista luotonottoa. Samalla yrityksille annettiin oikeus vähintään vuoden ulkomaiseen luotonantoon.

1980-luvun puolivälin jälkeen purettiin niin ikään yritysten suoria sijoituksia ulkomaille koskevaa valuuttasäännöstelyä. Ensin yritysten suorat sijoitukset vuotta kohden saivat olla enintään 30 miljoonaa markkaa; myöhemmin rajoitukset poistettiin kokonaan.

Suomessa asuvien ulkomaiset portfoliosijoitukset sallittiin 1980-luvun puolivälin jälkeen tiettyyn markkamäärään saakka; enimmäisrajaa nostettiin vuosittain. Rajoitukset poistettiin vuosikymmenen lopulla muilta kuin rahoitussektorin ja yksityishenkilöiden sijoituksilta.

Yksityishenkilöiden ulkomaiset sijoitukset sekä vähintään yhden vuoden ulkomainen luotonanto ilman erityislupaa sallittiin kesällä 1990.

Vuoden 1991 alusta lopetettiin miltei kaikki jäljellä oleva säännöstely. Sijoitukset rahamarkkinapapereihin ja kaikkiin johdannaisiin hyväksyttiin ja termiini- ja optiosopimuksilta poistettiin kaupallisen taustan vaatimus. Lyhytaikainen ulkomainen luotonotto ja -anto sallittiin, ja vain yksityishenkilöiden ja heihin rinnastettavien yhteisöjen ulkomainen luotonotto pysyi luvanvaraisena lokakuuhun 1991 saakka.

Rahoituslaitosten ulkomaantoimintaan liittyviä riskejä valvotaan edelleen valuuttalain valtuuksiin perustuvien valuuttapankkilupien ja valuuttatoimintalupien kautta. Suomen Pankin tietojensaanti maksutasetilastointia varten on myös edelleen turvattu valuuttalain säännöksellä.

Suomi on seurannut yleistä kehitystä Euroopassa ja purkanut valuutansäännöstelyä suurin piirtein samaan tahtiin Ruotsin ja Norjan kanssa.

2 VALUUTANSÄÄNNÖSTELYN LAAJUUS ERI VUOSIKYMMENINÄ

Itsenäisyyden alkuvuodet ja säännöstely 1920-luvulla

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Suomessa oli pula ulkomaan valuutoista. Vienti oli suurissa vaikeuksissa ja elpyi vasta kesällä 1919. Tuontitarve oli valtava, mutta kauppataseen vajeen vuoksi tuontisäännöstelyä voitiin purkaa hitaasti. Lisäksi piti turvautua lyhytaikaiseen ulkomaiseen luotonottoon, koska pitkäaikaisia ulkomaisia luottoja ei saatu. Kauppataseen vajauksen vuoksi markan arvo aleni huomattavasti vuosina 1918 - 1920. Vuonna 1920 markan arvoa pyrittiin tukemaan supistamalla tuontia. Yritys jäi kuitenkin tuloksettomaksi, ja vuoden lopulla ulkomaan valuuttojen kurssit nousivat voimakkaasti. 1)

Keväästä 1917 voimassa olleiden valuutansäännöstelymääräysten mukaan ulkomaan valuuttaa voitiin käyttää vain senaatin vahvistamassa luettelossa mainittujen tavaroiden hankkimiseksi. Muu valuutan käyttö edellytti senaatin erityislupaa. Myös arbitraasikaupat oli kielletty nimenomaisella määräyksellä. Ulkomaan valuuttojen ylimmät kurssit vahvistettiin Suomen Pankin neuvottelukunnassa.

Keväällä 1918 määrättiin, että oikeus valuuttakauppaan oli vain Suomen Pankilla ja muilla pankeilla sekä hakemuksesta luvan saaneilla yksityishenkilöillä. Nämä saivat myydä ulkomaan valuuttaa vapaasti tiettyyn markkamäärään saakka ja sen lisäksi luvallisen tavarantuonnin tai erääntyneen ulkomaisen velan maksamiseksi. Keväällä 1919 määrättiin, että valuuttakauppaan oikeutetut saivat ostaa valuuttaa ulkomailta vain Suomen Pankin luvalla. Vuoden 1919 lopulta helmikuuhun 1920 valuutan myyntiä tai valuuttakaupan hajoittamista ei säädelty, mutta helmikuussa 1920 palautettiin aiemmin niistä voimassa olleet määräykset. Myöhemmin keväällä valtioneuvoston päätöksellä määrättiin viennistä saatujen

ulkomaan valuuttojen myymisestä Suomen Pankille. Lokakuussa 1920 muut paitsi valuuttakaupan harjoittamista koskevat määräykset kumottiin.

Vuonna 1921 kauppatase oli tasapainottunut ja tuontisäännöstely purettiin. Valuuttavaranto kasvoi vientitulojen johdosta merkittävästi vuonna 1922. Kauppatase muuttui alijäämäiseksi vuonna 1923, kun Suomen Pankki yritti pitää markkaa yliarvostettuna. Vuonna 1924 hyväksyttiin markan ulkoiseksi arvoksi käypä kurssi. Rahamarkkinoiden vakiinnuttua palattiin vuoden 1926 alusta kultakantaan. 2)

Valuuttavaranto kasvoi aina vuoteen 1928 asti, jolloin vienti kääntyi laskuun.

Säännöstely 1930-luvulla

Yleismaailmallinen lama vaikutti Euroopassa vuodesta 1930 lähtien. Iso-Britannia, joka oli suurin vientimaamme, joutui luopumaan kultakannasta syyskuussa 1931, ja näin tekivät pian sen jälkeen mm. Ruotsi, Norja ja Tanska. Suomi yritti ensin tukea markkaa nostamalla diskonttokorkoa ja harjoittamalla valuutansäännöstelyä. Ulkomaan valuuttojen ostaminen ulkomailta määrättiin vuoden 1931 loppuun saakka Suomen Pankin luvan varaiseksi - samoin suomalaisten setelien vieminen ulkomaille sekä markkamaksut ulkomaalaisten tileille Suomessa. Toimenpiteet eivät riittäneet pitämään yllä luottamusta markkaan, ja Suomi joutui luopumaan kultakannasta lokakuussa 1931. Markan annettiin tämän jälkeen kellua, kunnes se voimakkaasti devalvoituneena sidottiin puntaan maaliskuussa 1933. 3)

Kauppatase pysyi markan aliarvostuksen takia ylijäämäisenä suurimman osan 1930-lukua. Viennin kilpailukyky oli suhteellisen hyvä, eikä tuonti paisunut liiaksi. Valuutansäännöstelyyn sen enempää kuin tuontisään-

nöstelyynkään ei ollut tarvetta. Siirtyminen osittain bilateraali-kauppaan aiheutti tosin sen, että vientiin ja tuontiin liittyvä maksuliikenne järjestettiin tämä kaupan osalta clearingteitse. 4)

Euroopan maista vain Belgia ja Luxemburg olivat Suomen lisäksi lyhyen valuutansäännöstelyajanjakson jälkeen palauttaneet vapaat valuuttamarkkinat. Tosin valuutansäännöstely lieventyi useissa länsimaissa vientihintojen nousun ja maailmankaupan kasvun myötä vuonna 1937, vaikka maat säilyttivät säännöstelyjärjestelmän. 5)

Toisen maailmansodan aika

Syksyn 1939 alussa Suomen Pankki lopetti joksikin aikaa ulkomaan valuuttojen noteeraamisen ja rajoitti ulkomaisen valuutan myyntinsä välttämättömän tuonnin ja erään-tyneiden ulkomaisten velkojen maksuun. Punnan kurssikehityksen johdosta markka irrotettiin punnasta ja sidottiin dollariin. 6)

Pian siirryttiin avoimeen valuutansäännöstelyyn. Säännöstely perustui sotatilalakiin sekä puolustusvalmiuden tehostamisesta sodanvaaran uhatessa annettuun lakiin. Aluksi valtioneuvoston päätöksellä määrättiin ulkomais-ten saatavien ja velkojen ilmoittamisvelvollisuudesta ja pian sen jälkeen annettiin määräykset maksuvälineiden maastaviennistä ja maksuista ulkomaille sekä ulkomaan valuuttojen luovuttamisesta. Säännöstelyä laajennettiin asteittain vuosina 1940 - 1941. 7)

Vuoden 1941 laki talouselämän säännöstelemisestä poikkeuksellisissa oloissa laajensi valuutansäännöstelyvaltuuksia niin, että valtuuksia saattoi käyttää myös rauhan oloissa maan maksukyvyyn turvaamiseksi ja rahan arvon ylläpitämiseksi 8). Sotatilalain vastaavat säännökset olivat vuoden 1941 valtalain ohella voimassa sotatilan aikana. Vuoden 1941 laki antoi valtioneuvos-

tolle oikeuden laajentaa Suomen Pankin toimivaltaa ja tehtäviä. Valtalakiin perustuva valuutansäännöstely oli laajaa ja koski kaikkia ulkomaisia maksuja.

Suomen Pankin vuonna 1941 liikepankkien kanssa tekemä sopimus oikeutti Suomen Pankin asettamaan liikepankkien noudatettavaksi määräyksiä sitä vastaan, että se puolestaan oikeutti nämä poikkeamaan yleisestä valuutan luovutusvelvollisuudesta. 9)

Valuutansäännöstelyn tarkoituksena oli sota-aikana varmistaa vaihtotaseen tasapaino sekä jakaa niukat valuuttavarat niin, että maanpuolustuksen ja kansanhuollon tarpeet voitiin tyydyttää. Myös ulkomaankauppa oli tiukan valvonnan ja lisenssipakon alainen. 10)

Voimavarojen keskittäminen sodankäyntiin teki mahdottomaksi välttämättömänkin tuonnin maksamisen pienenevillä vientituloilla. Kauppavaje katettiin pitkä- ja lyhytaikaisella ulkomaisella luotolla.

Ulkomainen nettovelka kasvoi merkittävästi vuosien 1939 ja 1945 välisenä aikana. 11)

Sodanjälkeiset ajat

Maailmansodan päättyminen ei poistanut taloudellisia ongelmia. Taloudelliset resurssit oli ohjattava sotataloudesta jälleenrakennukseen. Ulkomainen luotonotto auttoi jälleenrakennus- ja sotakorvausongelmista selviämässä. Mahdollisuudet päästä kansainvälisille luottomarkkinoille olivat tosin vähäiset. 12)

Sodan päätyttyä valuutansäännöstely jäi voimaan ja laajeni entisestään. Vuonna 1946 esimerkiksi määrättiin ulkomaiset arvopaperit luovutettaviksi Suomen Pankille valuuttojen hankkimiseksi.

Hallituksen vuonna 1947 tekemässä esityksessä laiksi valuutan säännöstelemisestä todettiin valuutansäännöstelyä jouduttavan pitämään yllä toistaiseksi. Valuutansäännöstelyä koskevat säännökset haluttiin sen vuoksi erottaa omaksi laikseen. 13) Ulkomaista luotonottoa ja -antoa alettiin säännöstellä ja vain tavanmukaiset tuonnin kauppaluotot sallittiin ilman erityislupaa.

Vaihtotaseen parantamiseksi markka devalvoitiin kolmesti vuonna 1945 (devalvaatioprosentit 42.8, 28.6 ja 11.2) ja kahdesti vuonna 1949 (devalvaatioprosentit 15.0 ja 30.7). Suomi liittyi Kansainvälisen valuuttarahaston jäseneksi vuonna 1948, ja markan pariarvo vahvistettiin kesällä 1951.

Ulkomaankauppaa käytiin ensin kompensatio- ja kiintiöpohjalta. Kiintiöiden rajoissa lisenssivirasto myönsi tuonti- ja vientilisenssejä. Vuonna 1949 päästiin yleisesti clearingpohjaiseen kauppaan, joka perustui yleensä yksivuotisiin kauppasopimuksiin. 14)

Säännöstely 1950-luvulla

Keväällä 1950 Suomi allekirjoitti GATT-sopimuksen, jolla se pyrki turvaamaan ulkomaankauppansa kilpailuaseman. Syksyllä 1950 alkanut ns. Korean suhdanne nosti vientihintoja ja kasvatti tuntuvasti Suomen valuuttavarantoa. 15)

Vaihtotaseen tasapaino pyrittiin turvaamaan suurimmaksi osaksi valuutansäännöstelyllä ja tuonnin lisensioinnilla; vuosikymmenen alkupuolella ei katsottu voitavan ryhtyä mainittaviin toimenpiteisiin valuutansäännöstelyn tai tuontisäännöstelyn purkamiseksi. Valuuttavarannon parannuttua Korean suhdanteen aikana tuontikiintiöitä oli voitu korottaa. 16)

Korean suhdanteen vaikutukset olivat suhteellisen

lyhytaikaisia. Valuuttavaranto hupeni suurelta osin vanhojen ulkomaisten velkojen maksuun, ja suhdanteen taituttua vientihinnat romahtivat. 17) Paineita markan ulkoisen arvon alentamiseen syntyi. Kun markan kiinteä arvo oli juuri vahvistettu vuonna 1951, devalvaatio ei tullut kysymykseen. Tästä syystä ratkaisua etsittiin muista keinoista. Valuutansäännöstelyllisenä toimenpiteenä otettiin käyttöön matkavaluutan leimavero. Yrityselämän edustajista koottu ulkomaankaupan clearing-kunta pyrki omalta osaltaan tukemaan vientiä vuosina 1953 - 1957. Se peri tuojilta ns. clearingmaksua, jolla tuettiin eräiden tavaranimikkeiden vientiä. Clearing-kuntajärjestelmä hillitsi samalla paineita devalvaatioon. 18b)

Vuodesta 1953 valuutansäännöstely ja tuonnin lisensointijärjestelmä oli koordinoitu siten, että lisensivirasto myönsi tuontilupia Suomen Pankin sille asettamien valuuttakiintiöiden mukaisesti. Vuonna 1955 alettiin automaattisesti myöntää tuontilisenssejä noin 40 prosentille kokonaistuonnin arvosta. Ulkomaankauppa säilyi toisaalta bilateraali pohjaisena aina kesään 1957 saakka. 19)

Markka devalvoitiin syksyllä 1957. Markan ulkoinen arvo aleni 28 %, mikä käänsi vaihtotaseen positiiviseksi. Vasta tämän jälkeen tuontisäännöstelyä alettiin varsinaisesti purkaa.

Tuonti useista Euroopan bilateraali kauppaa Suomen kanssa käyvistä maista ja dollarialueelta sekä Ranskasta vapautettiin tuontisäännöstelystä. 20) Valuuttojen vaihdettavuus ulkomaankaupan juoksevien maksujen osalta toteutui vuonna 1958.

Valuuttatilanteen parantuessa syntyi paineita myös valuutansäännöstelyn purkamiseen. Vuoden 1957 devalvaation yhteydessä oli jo lopetettu leimaveron periminen matkavaluutasta. Vastatessaan hallituksen vuonna 1958

tekemään esitykseen laiksi valuutansäännöstelystä annetun lain voimassaolon jatkamisesta eduskunta edellytti, että säännöstelyä mahdollisuuksien mukaan lievennettäisiin ja osittain purettaisiin sekä käynnistettäisiin valuuttalainsäädännön uudistus.

Suomen Pankki pyrkiin luopumaan valuutansäännöstelystä siinä määrin kuin se yleisistä tarkoituksenmukaisuus- ja varovaisuussyistä oli mahdollista. Esimerkiksi matkavaluutan ostorajoja nostettiin ja eräät juoksevat maksut annettiin valuuttapankkien hoidettaviksi. Ulkomaalaisten sijoitukset suomalaisiin pörssissä noteerattuihin arvopapereihin sallittiin. Matkavaluutan enimmäisostorajoja korotettiin ja eräät juoksevat maksut annettiin valuuttapankkien hoidettaviksi. Heinäkuussa 1959 oli säännöstelyn liberalisoinnissa saavutettu skandinaavinen taso. 21)

Lainsäädäntöä uudistettiin joulukuussa 1959, jolloin säädettiin laki valuutansäännöstelystä sekä valuutakauppalaki. Laki valuutansäännöstelystä ei kuitenkaan paljontaan vähentänyt säännöstelyvaltuuksia vuoden 1948 lakiin verrattuna.

Kauppatase oli 1950-luvulla keskimäärin tasapainoinen. Taloudellinen kasvu oli nopeaa, kuten muissakin läntisissä teollisuusmaissa, mutta suhdannevaihtelut erityisesti investoinneissa olivat varsin jyrkkiä. 22)

Ulkomaista luotonottoa ei juuri käytännössä säännöstelty. Lainanantajina olivat yleensä kansainväliset rahoituslaitokset, kuten Maailmanpankki tai ulkomaiset valtiot ja muodollisina lainanottajina Suomen valtio ja Suomen Pankki. Yritysten mahdollisuudet ottaa suoraan lainaa ulkomailta olivat vähäiset. 23) Tuonnin lyhytaikaiset luotot kiellettiin eräiden tuontisäännöstelystä vapaiden tavaroiden ollessa kyseessä soveltamalla niihin tuonnin käteismaksujärjestelmää joulukuusta 1957 marraskuuhun 1959.

Muutkin Euroopan maat (pl. Sveitsi) säännöstelivät pääomanliikkeitä ja juoksevia maksuja. Saksan liittotasavalta vapautti valuutansäännöstelyään asteittain 1950-luvun kuluessa. Muut Euroopan läntiset maat alkoivat lieventää valuutansäännöstelyään vasta 1950-luvun loppuvuosina. 24)

Säännöstely 1960-luvulla

1960-luku oli yleisesti kaikissa läntisissä teollisuusmaissa nopean taloudellisen kasvun aikaa. Suhdannevaihtelut olivat Suomessa kuitenkin melko suuret kuten 1950-luvullakin 25). Maat pitivät valuuttojensa kurssit kiinteinä. OECD:n perustamisesta huolimatta pääomanliikkeiden vapauttaminen yleisesti pysähtyi. 26)

Suomen Pankin harjoittama valuutansäännöstely oli 1960-luvulla edelleen varsin laajaa. Useimmat pääomanliikkeet olivat Suomen Pankin erityisluvan varaisia. Säädösperustana oli vuoden 1960 alusta voimaan tullut laki valuutansäännöstelystä. Heinäkuussa 1961 voimaan tullut Suomen ja EFTAn vapaakauppasopimus ei edellyttänyt pitkälle meneviä liberalisointitoimia, koska valuutankäytön vapaus vastasi jo suurelta osaltaan EFTAn minimitasoa.

Ulkomaankauppaan liittyvät maksut olivat vapaita. Vuoden 1961 alusta ulkomaisten valuuttojen luovutusvelvollisuus oli rajoitettu koskemaan lähinnä vientituloja. Lyhytaikaisten vientisaamisten ulkomainen rahoitus sallittiin, jos rahoituksen pituus oli enintään yhdeksän kuukautta. Myös puutavaraviennin ennakkorahoitus oli sallittua.

Vaihtotaseen parantamiseksi jouduttiin rajoittamaan tuontiluottojen enimmäispituus 12 kuukaudesta 6 kuukauteen. Tuonnin käteismaksujärjestelmää sovellettiin loka-kuusta 1962 tammikuuhun 1968.

1960-luvun puolivälissä pääomantuonti kasvoi nopeasti, kun kansainväliset rahoitusmarkkinat avautuivat suoma-

laisille yrityksille. Pitkäaikaista ulkomaista luottoa otettiin syntyneiltä euromarkkinoilta obligaatiolainoina. 27) Suomen Pankki valvoi ulkomaisten luottojen ottamista ja suosi mahdollisimman pitkäaikaista luotonottoa. Luotot käytettiin maksutasetta ja taloudellista kasvua tukeviin pitkäaikaisiin investointeihin. Metsäteollisuusyritykset saivat ulkomaisista luotoista suuren osan, koska Suomen Pankki ohjasi luottoja valuutanansaintakykyä parantaviin sijoituskohteisiin. 28) Valuutansäännöstely sai 1960-luvulla näin rakennepoliittisia tavoitteita.

Valtioneuvosto antoi vuonna 1967 julkilausuman, jossa suhtauduttiin ulkomailta tuleviin pääomansijoituksiin myönteisesti. Suomen Pankki yhtyi omasta puolestaan valtioneuvoston kantaan. Suoriin sijoituksiin ulkomaille annettiin lupia vain, jos niiden katsottiin edistävän vientiä. Suomalaisten portfolio-sijoituksia ulkomaille ei sallittu. 29)

Vuoden 1967 devalvaatiolla laskettiin markan ulkoista arvoa noin 23.8 %. Valuutansäännöstelyä lievennettiin jonkin verran. Tuonnin käteismaksujärjestelmä lakkautettiin ja mm. matkavaluutan oston enimmäisrajaa nostettiin. Vaikka valuuttavaranto kasvoi huomattavasti vuoden 1968 aikana, tämän ei katsottu vielä luovan mahdollisuuksia valuutansäännöstelyn enemmälle purkamiselle. 30) Valuutansäännöstelystä annetun lain voimassaoloaikaa pidennettiin vuoden 1970 loppuun.

Suomi liittyi OECD:hen vuoden 1969 alusta. Tässä yhteydessä valuutansäännöstelyä eräiltä osin lievennettiin. Mm. eräitä valuutankäytön enimmäisrajoja korotettiin.

Säännöstely 1970-luvulla

Läntisissä teollisuusmaissa olivat 1970-luvulla tunnusomaisia talouden hidas kasvu ja epävakaisuus sekä

nopea inflaatio.

Talouselämän ongelmien taustalla olivat mm. kiinteiden valuuttakurssien järjestelmän romahtaminen ja suuri öljykriisi. Useat maat siirtyivät joustaviin valuuttakursseihin vuonna 1973. Rahapolitiikan merkitys teollisuusmaiden talouspolitiikassa kasvoi.

Valuuttamääräyksiin tehtiin 1970-luvun alussa lukuisia muutoksia ja uudistuksia.

Vaihtotaseen alijäämäisyys pakotti tuonnin käteismaksujärjestelmän palauttamiseen syksyllä 1970. Tuonnin käteismaksujärjestelmän käyttöönotto ja laajentaminen vähensivät järjestelmän piiriin kuuluvien tuontitavaroitten tuojien maksuvalmiutta ja tätä kautta tuontia. Järjestelmästä luovuttiin kesällä 1972.

Lyhytaikaisten ulkomaisten rahoitusluottojen ottaminen pankkien taseiden kautta tuonnin maksamiseksi kiellettiin niin ikään vuonna 1970. Sen sijaan suora, enintään kuuden kuukauden ulkomainen rahoitus oli edelleen sallittua.

Vuoden 1973 alusta voimaan tullut valuuttalaki ja sen nojalla annetut valuuttamääräykset eivät muuttaneet säännöstelyn astetta, vaan pikemminkin vain helpottivat valuutta-asioiden hallinnollista hoitamista. Määräyksiä Suomessa asuvan oikeudesta pitää hallussaan ulkomaan valuuttaa muutettiin. Kun Suomessa asuva oli aiemmin joutunut luovuttamaan ulkomailta saamansa ulkomaan valuutat valuuttapankille markkakorvausta vastaan, hän sai nyt oikeuden vaihtoehtoisesti hyvittää valuutoillaan valuuttapankissa olevaa nk. kotimaista valuuttatiliään. Toisaalta kotiuttamisvelvollisuus ulotettiin nyt koskemaan kaikkia ulkomaisia valuuttatuloja. Valuuttapankkien oikeutta myydä ulkomaan valuuttaa ilman Suomen Pankin lupaa laajennettiin. 31)

Suomen Pankki suhtautui 1970-luvun alkupuolella myönteisesti pitkäaikaiseen ulkomaiseen luotonottoon. Vuoden 1973 kesäkuussa otettiin kuitenkin käyttöön pitkäaikaiseen ulkomaiseen luotonottoon liittyvä pääomantuontitalletusvelvoite. Tarkoituksena oli eliminoida ulkomaisen luotonoton rahamarkkinoita keventävä vaikutus. Talletusjärjestelmä ei koskenut periaatteessakaan valtion ottamia lainoja eikä tavarantuontiin liittyviä toimitusluottoja. Muutoinkin talletusvelvoitteen määrääminen oli harkinnanvaraista ja riippui esimerkiksi luoton käyttötarkoituksesta. Käytännössä järjestelmää sovellettiin vain muutamina vuosina. 32)

Keskuspankin huoli heikkenevästä vaihtotaseesta ja Suomen luottokelpoisuudesta johti pitkäaikaista ulkomaisesta luotonottoa koskevan lupakäytännön kiristämiseen 1970-luvun puolivälissä. Pitkäaikaisen ulkomaisen luotonoton lupakäytännössä siirryttiin budjettiajatteluun. Rahoitustaseen avulla ulkomainen luotonotto suhteutettiin kansantalouden kokonaisluotontarjontaan. Pitkäaikainen luotonotto oli taloudellisen kasvun rahoituksen kannalta tärkeä pääomavirta. Pitkäaikaista ulkomaisesta pääomaa toivat 1970-luvulla erityisrahoituslaitosten lisäksi pääasiassa merkittävimmät teollisuus-, energia- ja varustamoyhtiöt. Lainaehdoissa Suomen Pankki kiinnitti huomiota lähinnä rahoituskustannuksiin, joiden piti olla hyvää markkinatasoa. 33)

Yksittäislupia annettiin suurimpien investointien rahoitukseen. Teollisuusinvestointien rahoituksessa ulkomaisen rahoituksen osuus sai olla yleensä 40 %. 34)

Ensisijaisesti puunjalostusteollisuudelle myönnettiin vuosina 1975 - 1978 mahdollisuus ylivarastojen rahoittamiseen ulkomailta, jotta alan tuotantotoiminta saattoi jatkua vientivaikeuksista huolimatta. 35)

1970-luvun puolivälissä Suomen Pankki omaksui vaihtotaseen huonon kehityksen vuoksi kielteisen asenteen

pitkäaikaisiin ulkomaisiin toimitusluottoihin ja osittain myös tuonnin ulkomaisiin rahoitusluottoihin. 36)

Tuonnin yli kuuden kuukauden pituisten toimitusluottojen yliaikamaksujärjestelmä tuli voimaan maaliskuun 1976 alusta. Laiton yli kuuden kuukauden ulkomainen toimitusluottokanta oli kasvanut merkittävästi. Maksua perittiin 10 - 30 % maksamattoman luoton arvosta. Järjestelmän tarkoituksena oli purkaa yliaikainen toimitusluottokanta ja ehkäistä sellaisen syntyminen uudelleen sekä lisätä eräiltä osin myös tuonnin käteismaksujärjestelmän tehokkuutta.

Vuosien 1977 ja 1978 devalvaatiot alensivat markan arvoa noin 16 %. Lamavuosien jälkeen talouden kasvu pääsi taas vauhtiin. Suomen Pankki laajensi vuonna 1978 oikeutta käyttää ulkomaista luottoa viennin toimitusaikaiseen rahoittamiseen. Rahoitusajan enimmäispituudeksi tuli 12 kuukautta.

Suorat sijoitukset ulkomaille lisääntyivät erityisen nopeasti 1970-luvun puolivälistä lähtien. Aikaisemmin oli lupahakemuksen hyväksyminen edellyttänyt erityisiä syitä (maksutasevaikutus), mutta 1970-luvun lopulta lähtien päinvastoin luvan hylkääminen edellytti erityisiä syitä. 1970-luvun loppupuolella ulkomaille tehtävien suorien sijoitusten arvo nousi vuosittain huomattavasti. Keskuspankki teki jokaisesta merkittävästä teollisesta sijoitushankkeesta kannattavuusselvityksen, mutta hyväksyi yleensä hakemukset. Suomen Pankki puuttui aktiivisesti sijoitusten rahoittamiseen ja salli yleensä enintään 75 % hankkeen kustannusarviosta rahoitettavan ulkomaisella luotolla. 37)

Vielä koko 1970-luvun ulkomaisten pääomanliikkeiden tuli liittyä reaalitaloudelliseen liiketoimeen, esimerkiksi vientiin tai tuontiin. Ulkomaisiin portfoliosijoituksiin, joihin vaikuttivat valuuttakurssi- ja koronmuutosodotukset, suhtauduttiin kielteisesti. 38)

1970-luvun alussa Hollanti ja Saksan liittotasavalta pitivät yllä erinäisiä pääomantuonnin välillisiä rajoituksia. Vuoden 1974 alussa Saksan liittotasavalta purki suurimman osan pääomanliikkeitä koskeneista jäljellä olevista rajoituksista. 1970-luvun puolivälin jälkeen, kun tärkeimmät valuutat olivat siirtyneet kelluntaan, muutkin Euroopan läntiset teollisuusmaat alkoivat laajasti purkaa valuutansäännöstelyään. Iso-Britannia luopui valuutansäännöstelystä kokonaan vuonna 1979. 39)

Säännöstely 1980-luvulla

1980-luvulla taloudelliset olot vakiintuivat. Vienti oli monipuolistunut, ja suhdanneherkän metsäteollisuuden osuus oli siitä enää runsas kolmannes. Kotimaisten pääomien vuotamista ulkomaille ei pelätty kuten ennen. 1980-luvulla tarve säännöstellä pitkäaikaisia, vakaita pääomanliikkeitä väheni. Edelleen pidettiin kuitenkin tarpeellisena säännöstellä jäljellä olevia lyhytaikaisia, epävakaita pääomanliikkeitä. 40)

Valuutansäännöstelyn tehokkuus heikkeni, koska juuri pitkäaikaiset pääomanliikkeet olivat suurelta osin luvanvaraisia, kun taas nopeita pääomanliikkeitä synnyttävät ulkomaankaupan maksuaikojen muutokset ja terminoinnit olivat sallittuja ilman erityislupia.

Keskuspankki ryhtyi aktiiviseen valuutansäännöstelyn liberalisointiin 1980-luvulla. Kansainvälisen kaupan ja pääomanliikkeiden kasvun myötä pääomanliikkeiden säännöstelyn keskeinen tavoite oli nyt suojautua ulkoisilta häiriöiltä ja turvata rahapolitiikan itsenäisyys. Yleissuunnaksi tuli valuutansäännöstelyn lieventäminen lyhyin askelin.

Pääomanliikkeiden vapautumisen kannalta merkittävä muutos oli keväällä 1980 se, että Suomen Pankki vetäytyi

terminimarkkinoilta ja siirsi yritysten valuuttakurssiriskiltä suojautumisen valuuttapankkien hoidettavaksi. Pankkien omaa valuuttariskiä rajoitettiin määrämällä avoimille valuuttapositioille rajat. Pankit saivat oikeuden ottaa vapaasti ulkomaisia luottoja termiiniostoihin liittyvän kurssiriskin kattamiseksi.

Suhtautuminen pitkäaikaiseen ulkomaiseen luotonottoon lieventyi asteittain 1980-luvulla. Poikkeuksena tästä oli kesäkuussa 1985 tehty valuuttamääräysten muutos, jolla Suomen Pankki kielsi markkamääräisten joukkovelkakirjojen myynnin ulkomaille.

Valuuttapankeille annettiin vuonna 1982 oikeus lainakonsortion jäsenenä myöntää enintään puolet Suomessa asuvan ulkomaisesta lainasta. Tämä rajoitus poistettiin valuuttapankeilta kokonaan vuonna 1984.

Tuonnin lyhytaikaisiin rahoitusluottoihin suhtauduttiin vähemmän liberaalisti. Vuoden 1981 alusta valuuttapankeille asetettiin pankkikohtaiset kiintiöt tuonnin rahoitusluottoja varten.

Portfoliosijoituksiin ulkomaille suhtauduttiin kielteisesti ennen valuuttalain uusimista vuonna 1986. Yksityisiä portfoliosijoituksia pidettiin niin nopealiikkeisinä, että ne saattoivat aiheuttaa taloudellisia häiriöitä. Valuuttapankeille ja vakuutusyhtiöille myönnettiin kuitenkin lupia tehdä ulkomaisia portfoliosijoituksia, jotta ne olisivat voineet tasaveroisesti kilpailla kansainvälisillä rahoitus- ja vakuutusmarkkinoilla ulkomaisten yhtiöiden kanssa.

Hallituksen esityksessä uudeksi valuuttalaiksi ehdotettiin valtuuksien jatkamista vuoden 1990 loppuun pääasiassa entisen laajuisina. Ehdotus ei sisältänyt kannanottoa siitä, miten kattavaa valuutansäännöstelyä olisi kussakin tilanteessa harjoitettava. 41)

Esityksessä todettiin mm. kansantalouden avoimuuden ja valuutta- ja rahoitusmarkkinoiden epävakaisuuden kasvattaneen alttiutta ulkomailta tuleville häiriöille, muutosten korostaneen markkinatekijöiden merkitystä ja asettaneen valuutansäännöstelylle uusia vaatimuksia. Säännöstelyn katsottiin hidastavan haittavaikutusten välittymistä. Lakiesitys perustui siihen, että valtuudet olivat pääosin edelleen tarpeen maan ulkomaisen maksukyvyyn ja rahatalouden vakaan kehityksen turvaamiseksi. Laki ei antanut oikeutta käyttää valuutansäännöstelyvaltuuksia puhtaasti elinkeino- tai kauppapoliittisiin tarkoituksiin.

Kansantaloutta uhkaavan vakavan häiriön torjumiseksi annettiin laissa normaalioloihin tarkoitettuja laajemmat valtuudet säädellä valuutan maahantuontia ja määrätä valuutan luovutusvelvollisuudesta.

Suomen Pankin valuuttamääräyksiin tekemistä muutoksista olivat periaatteellisesti tärkeimpiä portfoliosijoitusten varovainen vapauttaminen ja siirtyminen oikeustoi- miin (sopimuksen teko) kohdistuvasta säännöstelystä valuuttatoimiin kohdistuvaan säännöstelyyn.

Valuutansäännöstelyn asteittainen purkaminen jatkui vuonna 1986. Suurimpia muutoksia olivat teollisuuden ja varustamoiden pitkäaikaisen, vähintään viiden vuoden ulkomaisen luotonoton salliminen oman toiminnan rahoittamiseksi sekä ulkomaankaupan rahoitusluottoihin liittyvän säännöstelyn lieventäminen. Pitkäaikaisten vientisaamisten ulkomainen rahoitus sallittiin ja valuuttapankkien tuontiluottokiintiöt poistettiin.

Vuonna 1987 vapautettiin - rahoitus- ja vakuutussektoria lukuun ottamatta - yritysten enintään 30 milj. markan vuotuiset suorat sijoitukset ulkomaille. Samana vuonna nostettiin ulkomaisten portfoliosijoitusten enimmäisrajaa ja ulotettiin oikeus ottaa viiden vuoden ulkomaisia luottoja koskemaan liiketoimintaa harjoittavia

yrityksiä yleensä. Samoin sallittiin valuuttapankin ja Suomessa asuvien väliset markkaa vastaan tehdyt optiot.

Vuonna 1988 jatkettiin säännöstelyn purkamista sallimalla yritysten (pl. rahoitus- ja vakuutussektori) suorat sijoitukset ulkomaille ilman ylärajaa ja nostamalla ulkomaisten arvopaperi- ja kiinteistösijoitusten enimmäisrajaa.

Merkittävimmät muutokset vuonna 1989 olivat päätös sallia liiketoimintaa harjoittavien yritysten (pl. rahoitus- ja vakuutussektori) portfoliosijoitukset ilman ylärajaa sekä päätös sallia näiden yritysten ottaa ja antaa vähintään vuoden pituisia ulkomaisia luottoja.

Säännöstelyn loppuvaiheet

Valuutansäännöstelyn käyttökelpoisuus valuutta- ja rahapolitiikan välineenä väheni 1990-luvulle tultaessa edelleen. Erityisesti tämä johtui rahoitusmarkkinoiden maailmanlaajuisesta yhdentymisestä ja myös suomalaisten yritysten kansainvälistymisestä.

Helmikuussa 1990 sallittiin jälleen uusien suomalaisten joukkovelkakirjojen myynti ulkomailta asuville. Heinäkuussa poistettiin rajoitukset yksityishenkilöiden ulkomaisilta sijoituksilta. Syyskuussa sallittiin osakkeisiin perustuvien johdannaissopimusten osto ja myynti.

Vuonna 1990 hallituksen esityksessä valuuttalain muuttamisesta kuitenkin ehdotettiin, että valuutansäännöstelyvaltuuksia jatkettaisiin. Lähivuosina haluttiin vielä säilyttää mahdollisuus valuutansäännöstelyyn. Tarkoituksena oli auttaa pankkeja, yksityishenkilöitä ja myös viranomaisia sopeutumaan kansainväliseen kilpailuun ja ulkomaisiin riskeihin. Voimassaoloa jatkettiin kolmella vuodella eli vuoden 1993

loppuun.

Laajat valtuudet valuutansäännöstelyyn poikkeusoloissa tuli hallituksen esityksen mukaan säilyttää laissa siksi, että yhdentyneisiin markkinoihin liittyy epävarmuustekijöitä, jotka johtuvat siitä, että markkinoilla on taipumusta keinotteluluonteisiin häiriöihin. Säännöstelyvaltuuksien käyttöä poikkeusoloissa supistettiin kuitenkin siten, että näitä erityisvaltuuksia voidaan käyttää vain maan ulkomaista maksukykyä ja rahatalouden vakaata kehitystä uhkaavassa vakavassa häiriötilassa.

42)

Suomen Pankin tietojensaanti maksutasetilastoa varten turvattiin valuuttalain säännöksellä edelleen. Samoin valuuttapankkien ja muiden tärkeiden rahoituslaitosten riskien valvonta saattoi perustua valuuttalain valtuuksiin.

Valuutansäännöstelyn merkityksen vähenemisen johdosta kaikista valuuttatoimista tuli sallittuja, ellei Suomen Pankki määrää niitä erikseen luvanvaraisiksi. Näin vapautuivat luvanvaraisuudesta myös lyhytaikaiset pääomanliikkeet. Yksityishenkilöiden ja yksityishenkilöihin rinnastettavien yhteisöjen ulkomainen luotonotto ja luoton välitys näille oli kuitenkin luvanvaraista lokakuuhun 1991 asti.

Valuuttapankkien, kiinnitysluottopankkien ja luotto-osakeyhtiöiden ulkomaantoimintoihin (pl. suorat sijoitukset) liittyviä riskejä päätettiin edelleen valvoa valuuttapankki- ja valuuttatoimintalupien kautta. Samoin myös rahoitusyhtiöiden luoton välitystä valvotaan näiden lupien avulla.

Suomi on OECD:n sekä EFTAn jäsenenä siihen jo sitoutuneenakin seurannut Euroopan muita läntisiä teollisuusmaita purkamalla asteittain säännöstelyään. Ruotsi ja Norja ovat liberalisoineet valuuttamääräyksiään

vähitellen kuten Suomikin, tosin hiukan nopeampaan tahtiin. Pohjoismaiden valtiovarainministerit asettivat syksyllä 1989 yhteiseksi tavoitteekseen kaikkien pääomanliikkeiden vapauttamisen viimeistään heinäkuun 1990 alusta. Tuohon ajankohtaan mennessä Ruotsi ja Norja olivatkin purkaneet koko jäljellä olleen säännöstelynsä. Suomen jäljellä ollut valuutansäännöstely kohdistui enää lähinnä lyhytaikaiseen ulkomaiseen luotonottoon. Islanti oli laatinut aikataulun valuutansäännöstelyn purkamisesta asteittain. Pohjoismaista Tanska Euroopan yhteisöjen jäsenmaana purki valuutansäännöstelynsä muita Pohjoismaita jo huomattavasti aiemmin 43).

Euroopan yhteisöissä yhtenäisen eurooppalaisen finanssialueen syntyminen on edellyttänyt pääomamarkkinoiden ja rahoituspalveluiden täydellistä vapauttamista. Euroopan yhteisöjen jäsenmaat sitoutuivat vuonna 1988 vapauttamaan kaikki pääomanliikkeet yhteisössä kesäkuun 1990 loppuun mennessä. Kreikka, Portugali, Espanja ja Irlanti saivat kuitenkin muutaman vuoden lisäajan sopeutuakseen pääomanliikkeiden vapauteen.

3 JURIDISIA LÄHTÖKOHTIA

Perustuslainsäätämisyjärjestys

Suomessa on lähes koko itsenäisyyden ajan ollut voimassa lakeja, jotka ovat sisältäneet säännöksiä poikkeuksellisista toimenpiteistä, joihin valtiovallan on vaikeiden taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi ollut tarpeen ryhtyä. Vuodesta 1941 lähtien valuutansäännöstelyä koskevat ns. taloudelliset valtuuslait on annettu perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

Valuutansäännöstelylait, kuten kaikki valtuuslait, puuttuvat hallitusmuodon 6 §:ssä asetettuun omaisuuden suojaan, erityisesti sopimusvapauteen.

Lainsäädäntövallan delegeoimiseksi nimitetään menettelyä, jossa perustuslain mukainen lainsäädäntöelin lainsäädäntötoimin siirtää muille toimielimille lainsäädäntövaltaa. Lainsäädäntövallan delegointi eduskunnalta muille viranomaisille merkitsee poikkeamista perustuslaeissa vahvistetusta valtioelinten toimivallan jaosta. 44) Lainsäädännöllistä toimivaltaa on valtuuslaeissa yleensä delegeoitu käytettäväksi asetuksella tai valtioneuvoston yleisistunnossa tehtävällä päätöksellä.

Ns. subdelegointi eli delegoidun lainsäädäntövallan edelleen delegeoiminen ei nykyisen käsityksen mukaan myöskään ole mahdollista ilman valtuuttavaa lainsäädännöstä. Näin valtiovarainministeriön ja Suomen Pankin valtioneuvoston päätöksen soveltamisesta antamien määräysten on tullut perustua suoraan lakiin. 45)

Koska Suomen Pankki jää niiden hallintoviranomaisten piirin ulkopuolelle, joille hallitusmuodon periaatteiden mukaan voidaan luovuttaa aineellista lainsäädäntövaltaa, valtuutus Suomen Pankille käyttää tällaista lainsäädäntövaltaa on pitänyt antaa perustuslainsäätämisjärjestyksessä. 46)

Vuodesta 1930 on vakiintunut käytäntö, jonka mukaan valtuuttavan lain nojalla annetut säädökset on saatettava eduskunnan jälkitarkastukseen. Eduskunta päättää valiokuntakäsittelyn jälkeen näiden säännösten voimassaolon jatkamisesta tai hylkäämisestä.

Taloudellista toimintaa säätelevien valtuuslakien ollessa kyseessä eduskunnan jälkikontrolli on säädetty kohdistumaan paitsi valtuuslakien nojalla annettujen säädösten laillisuuteen myös niiden tarkoituksenmukaisuuteen.

Jälkitarkastuspykälä on sisältynyt myös valuutansäädöstelyä koskeviin lakeihin.

Määräaikaisuus

Valuutansäännöstelyä kuten myös yleensä ulkomaankaupan säätelyä koskevat valtuuslait ovat lähes poikkeuksetta olleet määräaikaisia. Poikkeuksena tästä on laki ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta (157/74).

Vuoden 1941 valtalain voimassaoloaika jatkettiin useimmiten vain vuodeksi kerrallaan. Vuonna 1948 valuutan säännöstelemisestä annetun lain voimassaoloaika jatkettiin aluksi kulloinkin kahdella vuodella ja myöhemmin vuodella kerrallaan.

Vuoden 1959 laki valuutansäännöstelystä säädettiin aluksi kolmeksi vuodeksi. Sen voimassaoloa jatkettiin sittemmin kahdella vuodella kerrallaan. Tuolloin tätä lakia ei esitetty toistaiseksi voimassa olevaksi ilmeisesti vain sen vuoksi, että säännöstelystä luultiin voitavan lähitulevaisuudessa luopua. 47)

Säädettäessä vuoden 1972 valuuttalakiä hallitus esitti, että valtuudet säädettäisiin olemaan voimassa toistaiseksi. Säännöstelysanakin poistettiin lain nimestä sen vuoksi, että kysymyksessä oli pysyväksi tarkoitettu laki. 48) Perustuslakivaliokunta otti kuitenkin asiaan kielteisen kannan, ja laki säädettiin määräaikaiseksi, ensin kahdeksi vuodeksi kerrallaan ja vuonna 1980 viideksi vuodeksi.

Määräaikaiseksi eli viisivuotiseksi säädettiin myös voimassa oleva vuoden 1985 valuuttalaki, jonka voimassaoloa myöhemmin jatkettiin vuoden 1993 loppuun.

Keskuspankin juridinen asema

Valuutansäännöstelyä koskevia lakeja on muutettu joksinkin harvaksen koko valuutansäännöstelyn historian

aikana. Muutosten vähäisyys on johtunut valtuuslain luonteesta. Valuutansäännöstelyn voimaan saattaminen on keskitetty valtioneuvostolle, koska eduskunta ei voisi reagoida kyllin nopeasti tilanteissa, joissa säännöstelytoimet ovat tarpeen. 49)

1920-luvulta aina 1970-luvulle asti lainsäädäntöhierarkisesti alemmanasteisia määräyksiä valuutansäännöstelyn soveltamisesta antoi yksinomaan valtiovarainministeriö.

Valuuttahallinto oli itsenäisyyden alkuaikoina keskitetty lähinnä valtiovarainministeriön alaisena toimiville hallintoelimille. Suomen Pankki on ollut kautta valuutansäännöstelyn historian lupia antava viranomainen, tosin historian alkuaikoina edellä mainittujen hallintoelinten ohella.

Vuoden 1941 valtalaissa mainittiin luvan antajaksi valtioneuvoston valtuuttama viranomainen. Saman lain muuttamista koskevassa laissa vuonna 1941 mainittiin joidenkin lupien antajaksi Suomen Pankki ja joidenkin toisten lupien antajaksi, kuten vuoden 1941 laissa, valtioneuvoston valtuuttama viranomainen. Vuoden 1948 laki noudatti samaa kahtiajakoa. Sekä vuoden 1941 että vuoden 1948 lakien mukaan voitiin Suomen Pankin toimivaltaa ja tehtäviä valtioneuvoston päätöksellä laajentaa.

Vuoden 1959 laissa, samoin kuin vuoden 1972 laissa, todettiin luvan antavaksi viranomaiseksi Suomen Pankki, lukuun ottamatta maksuvälineiden, saamistodisteiden ja arvopapereiden vientiä ja tuontia sekä kotiuttamisvelvollisuuden asettamista, joiden sääntelyvalta kuului lain mukaan valtioneuvostolle itselleen. Muilta osin valtioneuvostolta puuttuivat valtuudet päättää valuutansäännöstelyn laajuudesta.

Suomen Pankki antoi lupansa vuoteen 1972 asti yksittäislupina tai kiertokirjeitse.

Vuodesta 1973 Suomen Pankin yleislupia ja määräyksiä sisältäneet päätökset julkaistiin Suomen säädöskokoelmassa. Tämän lisäksi Suomen Pankki jatkoi yleisluonteisten lupien antamista myös kiertokirjeitse.

Kun laki ei luokitellut säännöstelyn käyttömahdollisuuksia esimerkiksi erikseen normaaleja aikoja ja erikseen kriisiaikoja silmällä pitäen, Suomen Pankilla oli juridisesti rajoitukseton oikeus päättää valtuuksien mahdollistaman säännöstelyn laajuudesta.

Vuoden 1985 lain luokittelu normaalien aikojen ja kriisiaikojen säännöstelykeinoihin sen sijaan osaltaan rajoittaa Suomen Pankin toimivaltaa.

Säännöstelyn kohdentuminen

Valuuttamääräyksillä rajoitettiin ennen vuoden 1985 valuuttalainsäädäntöjärjestelmän rakenteen uudistusta valuuttatoimeen liittyvän sopimuksen tekoa (esim. lainasopimus), itse valuuttointia (esim. tietyn omaisuuden vastaanottaminen), valuutan hankintaa valuuttointia varten (esim. palvelun maksamiseen), vastaavaa valuutan luovuttamista valuuttapankista sekä maksuvälineiden vientiä ulkomaille tiettyä valuuttaintoa varten.

Vuoden 1985 valuuttamääräysmuutoksilla kohdistettiin varsinaiset rajoitukset valuuttatoimiin. Valuuttatoimella tarkoitetaan valuuttamääräyksissä kaikkia Suomessa asuvan ja ulkomailla asuvan välisiä varojen ja velkojen muutoksia sekä Suomessa asuvien välisiä toimia, jotka muuttavat Suomessa asuvan omistamien tai hallussa pitämien ulkomaisten maksuvälineiden, arvopapereiden tai saamisten määrää tai laatua. 50)

Vuodesta 1945 lähtien valuutansäännöstelymääräykset ovat joitakin harvoja kansalaisuuteen liittyviä erityismää-

räyksiä lukuun ottamatta kohdistuneet Suomessa asuvaan ja maksuvälineiden viennissä myös ulkomailla asuvaan.

VIITTEET

1. Rossi, 1947 s. 26 - 27; Suomen taloushistoria 2., 1982 s. 177, 262, 296 ja 297.
2. Rossi, 1947 s. 33 - 34, 37 - 39; Suomen taloushistoria 2., 1982 s. 178 ja 179.
3. Rossi, 1947 s. 41 - 42, Suomen taloushistoria, 1982 s. 186 ja 187, 263 ja 264; Tamminen, 1947 s. 10 - 12; Waris, 1977 s. 39 - 44; Åkerfelt, 1984 s. 1.
4. Rossi, 1947 s. 42 ja 43; Suomen taloushistoria 2., 1982 s. 264; Tamminen, 1947 s. 13 - 15; Åkerfelt, 1984 s.1.
5. Knoellinger, 1941 s. 9 - 11.
6. Tamminen, 1947 s.18.
7. Knoellinger, 1982 s. 39; Tamminen, 1947 s. 16; Åkerfelt, 1984 s. 2.
8. Hallituksen esitys 157/1940.
9. Knoellinger, 1941 s. 44 ja 45, 93 ja 94.
10. Knoellinger, 1941 s. 15; Suomen taloushistoria 2., 1982 s. 322 ja 323; Tamminen, 1947, s. 17.
11. Ilmanen, 1986 s. 13; Suomen taloushistoria 2., 1982 s. 323; Tudeer, 1945.
12. Pekkarinen, 1984 s. 221; Suomen taloushistoria 2. 1982 s. 337.
13. Hallituksen esitys 154/1947.

14. Suomen taloushistoria 2., 1982 s. 346.
15. Suomen taloushistoria 2., 1982 s. 371; Tarkka, 1988 s. 198.
16. Suomen taloushistoria 2., s. 371; Tarkka, 1988 s. 200, Waris, 1953.
17. Suomen taloushistoria 2., 1982 s. 381; Tudeer, 1952; Tudeer, 1953.
18. Dahmen, 1963 s. 24 ja 25; Ilmanen, 1986 s. 19; Suomen taloushistoria 2., 1982 s. 372; Valuuttapolitiikan välineet Suomessa, 1972 s. 37.
19. Suomen taloushistoria 2. 1982 s. 371; Waris, 1953 s. 116 ja 117; Waris, 1977 s. 57.
20. Suomen taloushistoria 2., 1982 s. 372.
21. Waris, 1959 Bank of Finland Monthly Bulletin 1959:7.
22. Dahmen, 1963 s. 19; Pekkarinen, 1984 s. 219.
23. Dahmen, 1963 s. 30; Kiema, 1991 s. 2 - 4.
24. Tarkka, 1988 s. 204.
25. Pekkarinen, 1984 s. 230.
26. Hietalahti - Huomo, 1987 s. 40, 41, 48 ja 53; Tarkka, 1988 s. 205 ja 229.
27. Kiema, 1991 s. 2; Suomen taloushistoria 2., 1982 s. 384 ja 385.
28. Kiema, 1991 s. 4; Suomen Pankin vuosikirjat 1966 ja 1967.
29. Monthly Bulletin 3/1967, Valuutansäännöstelyn tavoitteet, 1983, s. 8.

30. Hallituksen esitys 92/1968.
31. Hallituksen esitys 217/1972.
32. Kiema, 1991 s. 7 ja 8.
33. Kiema, 1991 s. 8 - 10; Valuutansäännöstelyn tavoitteet, 1983 s. 5; Laurila, 1982 s. 79 - 81 ja 91.
34. Kiema, 1991 s. 4; Laurila, 1982 s. 76 - 77; Valuutansäännöstelyn tavoitteet, 1983 s. 6.
35. Kiema, 1991 s. 21; Laurila, 1982 s. 77.
36. Kiema, 1991 s. 31.
37. Laurila, 1982 s. 57; Valuutansäännöstelyn tavoitteet, 1983 s. 8 ja 9.
38. Laurila, 1982 s. 71.
39. Hietalahti - Huomo, 1987 s. 38, 39, 42, 44, 45 ja 48; Tarkka, 1988 s. 230.
40. Hallituksen esitykset 196/80 ja 157/85.
41. Hallituksen esitys 157/1985.
42. Hallituksen esitys 48/1990.
43. Hietalahti - Huomo, 1987 s. 55 ja 56.
44. Sipponen, 1965 s. 1, 450.
45. Sipponen, 1965 s. 613 ja 619.
46. Sipponen, 1965 s. 609, myös alaviite 118.

47. Hallituksen esitys 86/1959.
48. Hallituksen esitys 217/1972.
49. Sipponen, 1965 s. 11 - 15.
50. Hallituksen esitys 157/1985.

LIITE 1

VUOSIEN 1917 JA 1991 TOIMENPIDELUETTELO
voimaantuloajankohdan mukaan

Maaliskuu 1917

Senaatin päätöksen mukaan Suomen Pankki saattoi suostua ulkomaan valuutan käyttöä koskeviin hakemuksiin vain senaatin vahvistamassa luettelossa mainittujen tavaroiden hankkimiseksi. Muu valuutan käyttö edellytti senaatin erityistä lupaa. Arbitraasikaupat kiellettiin. Ulkomaan valuutan ylimmät kurssit vahvistettiin Suomen Pankkiin asetetussa neuvottelukunnassa.

Toukokuu 1918

Oikeus harjoittaa valuuttakauppaa määrättiin Suomen Pankille ja muilla pankeille. Lisäksi Suomen Pankkiyhdistyksen valitsema kurssikomitea saattoi hakemuksesta myöntää luvan valuuttakauppaan myös yksityishenkilölle. Valuuttakauppaan oikeutetut saivat ostaa ulkomaisia valuuttoja rajoituksetta. Valuuttaa sai myydä vapaasti enintään 2 000 markan vasta-arvoon henkeä ja viikkoa kohden. Suurempien määrien myynti oli sallittua luvallisen tavarantuonnin tai erääntyneen ulkomaisen velan maksamiseksi. Suomen Pankki ja muut pankit saivat lisäksi lähettää ulkomaista valuuttaa ulkomailta saatujen perimistöimien tasaamiseksi. Valuuttakaupan valvonta määrättiin kuulumaan kurssikomitealle ja sen asettamalle toimistolle.

Joulukuu 1918

Valuuttakaupan valvonta siirrettiin valtiovarainministeriön asettamalle Valuutan Valvontatoimistolle. Vapaasti myytävän ulkomaan valuutan enimmäisraja nostettiin 5 000 markkaan. Valuutan Valvontatoimisto saattoi hakemuksesta myöntää luvan tuonnin ennakkomaksulle. Suomen Pankille ja muille pan-

keille annettiin oikeus antaa matkakreditiivejä enintään 20 000 markan arvoon. Lisäksi nämä saivat erikoistapauksissa myös myydä ulkomaille ulkomaan valuuttaa Suomen markkoja vastaan.

Huhtikuu 1919

Oikeus harjoittaa valuuttakauppaa rajoitettiin koskemaan Suomen Pankkia ja muita pankkeja.

Toukokuu 1919

Pankkien valuutan hankkiminen ulkomailta tehtiin riippuvaiseksi Suomen Pankin erityisluvasta.

Joulukuu 1919

Valuutta-asioiden käsittely ja valvonta siirrettiin valtiovarainministeriön alaiselle Valuuttaneuvostolle. Ulkomaan valuutan ostaminen Suomen rahalla ulkomailta edellytti tämän lupaa. Pankkien valuuttakauppaa valvomaan määrättiin erityinen tarkastaja. Muita rajoituksia ei ollut.

Helmikuu 1920

Oikeus harjoittaa valuuttakauppaa rajoitettiin koskemaan Suomen Pankkia, muita pankkeja ja valtiovarainministeriön luvan saaneita kaupparekisteriin merkittyjä toiminimiä. Valuutan myynti rajoitettiin pääasiallisesti ennen joulukuuta 1919 sallittuihin tarkoituksiin. Matkakreditiivien enimmäisraja henkeä kohden oli 10 000 markkaa. Pankkien välistä valuuttakauppaa nämä rajoitukset eivät koskeneet.

Huhtikuu 1920

Viennin kautta kertyvät ulkomaiset valuutat määrättiin siinä määrin kuin Suomen Pankki kussakin tapauksessa harkitsi tarpeelliseksi myytäväksi Suomen Pankille sen ostokursseihin.

Lokakuu 1920

Yllä mainitusta valuutansäännöstelystä luovuttiin. Vain aiemmat määräykset valuuttakaupan harjoittamisen oikeudesta jäivät voimaan.

Helmikuu 1921

Valuuttaneuvosto lakkautettiin.

Toukokuu 1921

Suomen Pankki vapautettiin lailla toistaiseksi velvollisuudesta lunastaa setelinsä kultarahalla.

Toukokuu 1922

Pankkien valuuttakaupan valvonta siirrettiin pankkitarkastusvirastolle.

Lokakuu 1931

Asetuksella, joka oli voimassa vain vuoden 1931 loppuun, ulkomaisten maksuvälineiden ostaminen ulkomailta Suomen rahalla tehtiin Suomen Pankin luvan varaiseksi. Samalla kiellettiin markkasetelien vienti ulkomaille sekä ulkomailla asuvan tilin hyvittäminen markkoilla muutoin kuin Suomen Pankin luvalla. Lisäksi ulkomaille matkustava sai välttämättömään tarpeeseen ostaa ulkomailta ulkomaan valuuttaa Suomen rahalla sekä viedä maasta markkaseteleitä.

1930-luku

Bilateraaliseen kauppaan siirtymisen vuoksi ulkomaankaupan maksuliike järjestettiin clearingteitse.

Syyskuu 1939

Suomen Pankki ja liikepankit rajoittivat valuutan myyntiään. Valuuttaa myytiin vain välttämättömän tuonnin maksamiseen ja erääntyneiden ulkomaisten luottojen kuoletuksiin. Valuuttaspekulaatiot pyrit-

tiin estämään. Valuutansäännöstely alkoi näin puolivirallisin toimin. Samalla aloitettiin toimet virallisen säännöstelyn voimaan saattamiseksi.

Valtioneuvoston päätöksellä asetetun ilmoitusvelvollisuuden alaisia olivat ulkomaan valuutat, ulkomaan valuutan määräiset saatavat, osakkeet, obligaatiot ja muut arvopaperit, Suomen markan määräiset saatavat ulkomailta, ulkomaille sijoitettu kulta sekä ulkomaan valuutan määräiset velat ja Suomen markan määräiset velat ulkomaille.

Lokakuu 1939

Valtioneuvoston päätöksellä Suomen markkojen ja ulkomaan valuuttojen sekä suomalaisten ja ulkomaisten arvopapereiden maastavienti yli 3 0[00] markan arvosta kiellettiin. Ulkomaalainen sai viedä mukanaan ne rahat ja arvopaperit, jotka hän oli tuonut Suomeen ja joista hän oli tehnyt tullille ilmoituksen.

Tuonnin ja ulkomaisten velkojen, korkojen tai muiden välttämättömien erääntyneiden maksujen maksaminen ulkomaille oli sallittua, jos maksajalla oli tavaran tuontilupa tai, jos valuutan tarve perustui ennen lokakuuta tehtyyn sitoumukseen taikka sitoumukseen, jonka täyttämiseksi maksaja oli saanut Suomen Pankilta luvan valuutan vientiin.

Ulkomainen maksuliike oli sallittua vain Suomen Pankin tai sen valtuuttaman kotimaisen liikepankin välityksellä.

Ulkomaan valuutat sekä ulkomaan valuutan määräiset saatavat oli yli 5 0[00] markan arvon ylittävältä osalta luovutettava markkakorvausta vastaan Suomen Pankille kahdeksan päivän kuluessa hankkimisesta. 31.10.1940 luovutusvelvollisuuden vähimmäismäärä poistettiin kokonaan.

Huhtikuu 1940

Maksuvälineiden ja arvopapereiden enimmäisvientiraja supistettiin 3 0[00]:sta 2 0[00] markkaan.

Lokakuu 1940

Maasta sai viedä enää vain 1[00] markkaa metallirahoina. Suomen Pankille annettiin oikeus myöntää lupia matkakustannuksia vastaavan rahamäärän viettiin. Valtion virassa olevalle vastaavan luvan antoi asianomainen ministeriö. Ulkomaalainen sai viedä mukanaan Suomeen tuomansa valuutan vain, jos maahan tulosta oli kulunut enintään kolme kuukautta.

Suomen Pankin luvalla tai tuontilisenssiä vastaan valuuttaa sai kuitenkin viedä ulkomaille tuontitarvan tai ulkomaisen velan, velan korkojen yms. maksamiseksi. Arvopaperit piti toimittaa ulkomaille liikepankin välityksellä. Suomen Pankin ja liikepankkien välisen sopimuksen nojalla liikepankit saattoivat viedä maasta valuuttaa ja arvopapereita.

Joulukuu 1940

Valuutan salaviennin estämiseksi Suomen kansalaista jopa kiellettiin kokonaan matkustamasta ulkomaille, jos hänellä ei ollut riittävää määrää valuuttaa tai jos hänen toimeentulonsa ulkomailla ei ollut muutoin turvattu. Asian toteaminen kuului Suomen Pankille tai sen valtuuttamalle.

Helmikuu 1941

Suomen Pankki määräsi kiertokirjeitse, että tuonnin ennakkomaksut oli aina maksettava remburssilla.

Maaliskuu 1941

Joukko vientiliikkeitä ja vakuutusyhtiöitä sekä yksi pankkiiriliike oikeutettiin kiertokirjeitse pitämään hallussaan ulkomaan valuuttaa ja suorittamaan maksuja ulkomaille.

Toukokuu 1941

Laki talouselämän säännöstelemisestä poikkeuksellisisissa oloissa tuli voimaan. Se laajensi valuuttasäännöstelyvaltuuksia mm. koskemaan tavaraluottoa lukuun ottamatta luotonottoa ulkomailta, vakuuden antamista ulkomailla asuvalle sekä luotonantoa ulkomaille ja siirsi valtuuksia valtioneuvostolta Suomen Pankille. Luotonsäännöstelyvaltuuksia ei kuitenkaan otettu käyttöön ennen vuoden 1948 lain voimaantuloa. Valuuttakauppaan oikeutettuja olivat Suomen Pankin lisäksi sen valtuuttamat pankkilain alaiset rahalaitokset. Lain mukaan valuuttamääräysten vastaiset sopimukset olivat mitättömiä.

Syyskuu 1941

Ulkomaan valuuttaa ja ulkomaisia maksuvälineitä, saamia sekä arvopapereita sai hankkia ja luovuttaa Suomen tai ulkomaan valuuttaa vastaan vain Suomen Pankin suostumuksella.

Vastaava rajoitus koski myös suomalaisten arvopapereiden luovutusta ulkomailla asuvalle ja niiden hankkimista ulkomailla asuvalta. Markkojen ja markkamääräisten arvopapereiden käyttö ulkomaisessa maksuliikkeessä sekä luovuttaminen ulkomaalaiselle, samoin kuin niiden vienti ja tuonti, edellyttivät Suomen Pankin lupaa.

Syyskuu 1945

Ilmoitusvelvollisuus laajeni koskemaan mm. arvopapereita, saamistodisteita, tilisaatavia, ulkomailla olevia tavaroita, kaupintavarastoja, ulkomaisia kiinteistöjä, ulkomaisia yrityksiä, ulkomaisia vakuutuksia, taloudellista hyötyä tuottavia ulkomaisia sopimuksia, tallelokeroita ja ulkomaisia velkoja sekä hoidossa olevaa ulkomailla asuvan omaisuutta Suomessa. Ilmoitusvelvollinen oli myös vähintään kolme kuukautta Suomessa oleskellut ulkomailla asuva henkilö.

Tammikuu 1946

Suomalaisten arvopapereiden maahantuonti kiellettiin.

Toukokuu 1946

Ulkomaiset arvopaperit oli luovutettava Suomen Pankille valuuttojen hankkimista varten. Luovutusvelvollisia olivat suomalaiset yksityishenkilöt ja yhteisöt. Suomen Pankki joko myi arvopaperit tai antoi valtion tai arvopapereiden omistajan käyttää niitä valtion lainojen vakuutena.

Huhtikuu 1948

Laki valuutan säännöstelemisestä tuli voimaan. Pitkää aikaa ylläpidettävää valuutansäännöstelyä koskevat määräykset haluttiin erottaa vuoden kerrallaan voimassa olevasta valtalaista. Lain säännöstelyvaltuudet eivät paljon poikenneet aiemmista.

Joulukuu 1948

Matkalle lähtevä sai viedä maasta suomalaisia seteleitä ja vaihtorahoja yhteensä 10 0[00] markan arvosta. Suomalaisten 5 0[00] markan nimellisarvoisten setelien maastavienti ja maahantuonti oli kiellettyä. Ulkomaan valuutan vienti edellytti Suomen Pankin tai sen valtuuttaman liikepankin antamaa lupaa. Matkustaja sai tuoda maahan rajoituksetta ulkomaisia maksuvälineitä sekä 10 0[00] markan arvosta suomalaisia seteleitä ja kolikoita.

Valtioneuvoston päätöksen nojalla Suomen Pankille - jolla oli yksinoikeus käydä kauppaa valuutoilla, saamistodisteilla ja arvopapereilla - annettiin oikeus valtuuttaa rahalaitos käymään kauppaa valuutoilla ja saamistodisteilla ja oikeus valtuuttaa toinen viranomainen tai matkatoimisto ostamaan ulkomaisia maksuvälineitä em. rahalaitoksen lukuun.

Luotonottoa ja -antoa alettiin säännöstellä. Luoton myöntäminen ulkomailla asuvalle ja takauksen anto, samoin kuin luoton ottaminen ulkomailta (pl. tavaran tuontiin liittyvä tavanmukainen kauppaluotto), sallittiin vain Suomen Pankin luvalla.

Huhtikuu 1949

Suomen Pankki oikeutti kiertokirjeellään eräät liikepankit myymään tietyn määrän ulkomaan valuuttoja matkavaluutaksi Suomessa asuville (esim. SEK 10;- tai £ 1;-). Määriä nostettiin sekä samana vuonna että kahdesti seuraavana vuonna.

Matkatoimistoille annettiin oikeus ilman Suomen Pankin matkalippujen ostolupaa myydä matkalippuja tietyille ulkomaan reiteille.

Lokakuu 1949

Ulkomaille vietävien suomalaisten setelien ja metallirahojen enimmäismääräksi tuli 15 0[00] markkaa.

Huhtikuu 1950

Ulkomaille vietävien suomalaisten setelien ja metallirahojen enimmäismäärä nostettiin 20 0 [00] markkaan.

Kesäkuu 1950

Eräät matkatoimistot ja hotellit oikeutettiin kiertokirjeitse vastaanottamaan ulkomaan valuuttaa markkamaksua vastaan.

Kesäkuu 1951

Matkavaluuttaan liitettiin eräin poikkeuksin leimaverot, jonka perivät Suomen Pankki tai matkavaluuttan myyntiin Suomen Pankin oikeuttamat liikepankit. Eduskunnan päätöksellä vero oli aluksi 10 % valuuttan määrästä. Lain valtuuksin hallitus korotti kuitenkin määrän 30 prosenttiin.

Joulukuu 1951

Ulkomaille vietävien suomalaisten seteleiden ja metallirahojen enimmäismäärä nostettiin 30 0[00] markkaan.

Kesäkuu 1952

Suomalaisten liikepankkien pääkonttorit sekä tietyt sivukonttorit saivat Suomen Pankilta kiertokirjeitse oikeuden ostaa ja myydä ulkomaisia seteleitä, kolikoita, matkasekkejä ja matkavekseleitä erityiskurssiin. Matkustajalta sai ostaa ulkomaan valuuttaa yleensä enintään 5 0[00] markan arvosta.

Ulkomaan valuuttoja sai myydä pysyvästi Suomessa asuville matkavaluutaksi (passia, matkalippuja yms. vastaan) erityiskurssiin 30 0[00] markan arvosta. Tämä määräys vähensi ulkomaille vietävien suomalaisten seteleiden määrää.

Suomen Pankki myi edelleen valuuttaa viralliseen kurssiin hakemuksesta tai pienehköihin maksuihin ilman hakemusta. Se ei myynyt valuuttaa liikepankeille turistikurssikauppaa varten, vaan liikepankit joutuivat käymään tätä valuuttakauppaa sen mukaan, kuinka paljon niillä oli asiakkailtaan saamia valuuttoja.

Vuodet 1953 - 1957

Helmikuussa 1953 perustettiin Ulkomaankaupan clearingkunta. Sen jäseniä olivat mm. Suomen Ulkomaankauppaliitto, Suomen Teollisuusliitto, Kesko Oy ja Enso-Gutzeit Oy. Osuuskunta peri tuojilta ns. clearingmaksun lisenssiviraston clearingmaksuehdoin myöntämistä lisensseistä. Tämä valuuttasta maksettava ylihintaa eli clearingmaksu oli 20 % ulkomaan valuuttasta (vuoteen 1954 saakka 30 % dollarista). Tuojiilta perityistä varoista

clearingkunta maksoi viejille ns. clearinghyvitettä kussakin tapauksessa erikseen päättämänsä prosenttimäärän mukaisesti.

Joulukuu 1955

Pankit saivat kiertokirjeellä oikeuden arbitraasi-kauppaan ulkomaan valuutalla keskenään ja ulkomaisten pankkien kanssa. Jälkimmäisten kanssa kauppa oli sallittua punnilla sekä niiden maiden valuutoilla, joita koskevat maksusopimukset eivät estäneet valuutanvaihtoa.

Sallitun matkavaluutan määrä muualle kuin Skandinaviaan suuntautuvalla matkalla nostettiin 30 0[00] markasta 50 0[00] markkaan. Skandinaviaan suuntautuvan matkan sallittu valuuttamäärä oli 25 0[00] markkaa. Suomen Pankki alensi myös kuudella prosentilla turistimatkavaluutan vaihtokurssia, joka oli ollut noin 50 % virallisia kursseja korkeampi.

Tammikuu 1957

Tiukan valuuttatilanteen vuoksi rajoitettiin matkavaluutan määrä 40 0[00] markkaan ja Skandinaviaan matkustavalta 20 0[00] markkaan.

Syyskuu 1957

Devalvaatiolla luotiin edellytykset valuutansäännöstelyn lieventämiselle ja tavarantuonnin vapauttamiselle.

Joulukuu 1957

Käteismaksujärjestelmä otettiin käyttöön tiettyjen tuontisäännöstelystä vapaiden tavaroiden tuonnissa: maksun oli tapahduttava ennen tavaran tulliselvitystä.

Toukokuu 1958

Markkoja sai viedä matkavaluuttana 20 0[00] markkaa aiemman 30 0[00] markan sijasta.

Joulukuu 1958

Suomen Pankki antoi kiertokirjeellä valuuttapankeille luvan tehdä termiinisopimuksia tavarakaupan luottojen kattamiseksi kurssiriskeiltä.

Monien muiden maiden valuuttojen tapaan Suomen markka muutettiin vaihdettavaksi (pl. ulkomaalaisten ns. sulkutileillä olleet varat).

Maaliskuu 1959

Ilman Suomen Pankin lupaa myytävän matkavaluutan enimmäismääriä muutettiin. Skandinaviaan matkustavien matkavaluutan enimmäismäärä oli nyt 40 0[00] markkaa ja muualle matkustavien 80 0[00] markkaan. Suomen markkoja sai viedä edelleen vain 20 0[00] markkaa.

Toukokuu 1959

Valuuttapankit oikeutettiin omalla vastuullaan ja Suomen Pankin antamien yleisohjeiden mukaisesti ratkaisemaan tietyt valuutta-anomukset ja myymään valuuttaa alistamatta anomuksia Suomen Pankin ennalta hyväksyttäväksi. Tällaiset anomukset koskivat siirtolaisvaluuttaa enintään 100 0[00] markan arvosta, eräitä vakuutusmaksuja, koneiden ja laitteiden asennus-, korjaus- ja muokkauksuluja, agentti-provisioita, jäsenmaksuja 5 0[00] markan arvosta.

Suomessa asuva sai vastaanottaa valuuttaa tavaran tai palveluksen myynnistä ulkomaiselle matkustajalle (kiertokirjelupa).

Ulkomaalaiset saivat ilman Suomen Pankin erityislupaa hankkia suomalaisia pörssiosakkeita ja obligatioita Helsingin Arvopaperipörssistä edellyt-

täen, että kaupan välitti valuuttapankki. Myös takaisinosto samoin kuin takaisinostoon liittyvät valuutansiirrot sallittiin ilman Suomen Pankin erityislupaa.

Kesäkuu 1959

Matkavaluutan ylijäämä samoin kuin ulkomailla ansaittu palkka, jonka määrä oli enintään 100 0[00] markkaa, poistettiin luovutusvelvollisuuden piiristä.

Syyskuu 1959

Valtion liikkeeseen laskeman yhden miljardin vanhan markan suuruisen valuuttalainan merkitsemiseen sallittiin käytettävien ulkomaalaisten Suomessa olevia sulkutilisaatavia; sulkutili oli ulkomailla asuvan tili, jonka veloitus oli rajoitettua. Lainan ulkomaan valuuttana maksettujen korkojen ja kuoletusten siirto ulkomaille oli vapaata.

Alle 50 0[00] markan sulkuvarojen siirto ulkomaille ilman Suomen Pankin lupaa sallittiin.

Marraskuu 1959

Joitakin tuontitavaroita koskenut käteismaksujärjestelmä lopetettiin. Kauppatavan mukaiset toimitusluotot sallittiin. Yli vuoden toimitusluotto edellytti kuitenkin Suomen Pankin lupaa.

Tammikuu 1960

Vuoden 1959 laki valuutansäännöstelystä ei juuri sisältänyt muutoksia vanhaan lakiin. Laista jäivät pois ulkomaan valuutan ja ulkomaisten arvopapereiden tuontia, jalometallien luovutusvelvollisuutta sekä ulkomaan valuutan määräisten kotimaisten obligaatioiden lunastamista koskeneet säännökset sekä valtioneuvoston oikeus laajentaa Suomen Pankin toimivaltaa. Lain valtuuksia saattoi käyttää maan ulkomaisen maksukyvyyn turvaamiseksi.

Valuuttakauppalaissa ulkomainen maksuliike ja valuuttakauppa keskitettiin Suomen Pankille ja sen puoltavalla lausunnolla valtiovarainministeriön valuuttakauppaan oikeuttamille.

Kotimaisten ja ulkomaisten maksuvälineiden ja arvopapereiden maahantuonti sallittiin rajoituksetta.

Valuuttapankkien oikeutta välittää tiettyjä maksuja ulkomaille ilman Suomen Pankin lupaa laajennettiin. Tällaisia maksuja olivat julkiset suoritukset, jäsenmaksut, liikennöimismaksut, matkavaluutta, palveluksista johtuvat suoritteet, tekijänoikeuspalkkiot, tuontitavaramaksut, vakuutusmaksut.

Ilmoitusvelvollisuutta koskevat määräykset helpotettiin.

Ulkomailla asuville kuuluvat ns. sulkumarat, joiden siirto oli aiemmin vain hyvin rajoitetusti sallittu, sai siirtää kymmenenä yhtä suurena vuosittaisena eränä kokonaan ulkomaille tai käyttää Suomessa elinkustannusten kattamiseen. Sulkutilin nimeksi muutettiin pääomatili. Tiliä sai hyvittää ulkomaalaisen Suomessa myydyn omaisuuden arvolla.

Ulkomaalaisen maahanmuuttajan ei tarvinnut enää luovuttaa Suomen Pankille muuttohetkellä omistamiaan tai sen jälkeen testamentilla saamiaan varoja eikä niistä saatua tuottoa.

Ulkomaan valuutan määräisiä maksuvälineitä sai viedä matkaan nähden kohtuullisen määrän.

Tammikuu 1961

Valuutan luovutusvelvollisuus kohdistui enää vain vientikaupan tuloihin ja rahtituloihin sekä kiinteän omaisuuden ja arvopapereiden myynnistä saatuihin ulkomaisiin maksuvälineisiin ja saataviin.

Ulkomaan valuutan määräisiä tilejä koskevia rajoituksia poistettiin: Suomessa asuva voi pitää valuuttapankkien valuuttatileillä tai ulkomailla ulkomaan valuuttaa, joka ei kuulunut luovutusvelvollisuuden piiriin. Suomen Pankki salli määräyksissään luovutusvelvollisuuden piiriin kuulumatonta ulkomaan valuuttaa käytettävän valuuttapankkiautomaattien maksuihin, kuten lahjoihin, avustuksiin, palkkoihin, palkkioihin, matkavaluutaksi ja tuontitavaroiden maksuihin.

Heinäkuu 1961

Finnefta-sopimus tuli voimaan. Osittain sen vuoksi ja osittain valuuttapoliittisista syistä pankki päätti helpottaa palveluiden ostoon tarkoitettua valuutan hankintaa. Näitä palveluita olivat mm. ulkomaisten kuljetusvälineiden vuokraus, matkatoimistojen maksut, liikematkavaluutta, virkamatkat ja yksityismatkat, tietyt eläkemaksut ja avustukset. Pääoman ja sen tuoton siirron ja eräiden henkilökohtaisten pääomansiirtojen automaattia laajennettiin.

Lokakuu 1961

Yli kuuden kuukauden tavaraluoton ottaminen ulkomailta tuli luvanvaraiseksi. Tuonti oli kasvanut lisääntyneen tuontiluottojen käytön myötä, ja tuonnin kasvun pelättiin liiaksi heikentävän vaihtotasetta.

Helmikuu 1962

Suomen Pankki salli kiertokirjeellään tietyt sopimukset ulkomailla asuvan kanssa. Nämä sopimukset koskivat matkatoimistojen matkapalvelujen välittämistä, ulkomaisen aluksen muuta kuin aikarahtausta, ulkomailla asuvan Suomessa olevan omaisuuden ostamista käypään hintaan.

Maaliskuu 1962

Suomen Pankki alkoi julkaista Valuuttamääräykset-julkaisua. Aiemmin sen yleisluonteiset luvat oli annettu kiertokirjeillä.

Pienehköt muutokset, joita vuonna 1962 tehtiin, koskivat pankkien valuutanmyyntivaltuuksia tietyissä tapauksissa, matkapalvelujen välittämistä ulkomailla oleville henkilöille, matkapalvelujen yhteydessä sovelletun valuutanpidätysmenetelmän poistamista ja vakuutusten myöntämistä ulkomailla asuville.

Ulkomaille saattoi nyt myös siirtää ulkomailla asuvan henkilön omistamien Helsingin Arvopaperipörssissä noteerattujen osakkeiden osingot ja niiden merkintäoikeuksien myynnistä saadut varat ja markkamääräisten obligaatioiden korot. Niin ikään sallittiin ennen 1.9.1939 liikkeelle laskettujen markkamääräisten obligaatioiden kuoletuserien sekä vaihdettavalla valuutalla tai vaihdettavaa markkatileiä veloittaen Helsingin Arvopaperipörssistä hankittujen ja sen jälkeen valuuttapankin hoidossa jatkuvasti olleiden ja pörssissä myytyjen suomalaisten obligaatioiden tai osakkeiden nettomyyntiarvon tai tällaisten obligaatioiden takaisinlunastusarvon siirto ulkomaille.

Heinäkuu 1962

Posti- ja lennätinhallitus sai oikeuden harjoittaa valuuttakauppaa ja välittää ulkomaisia maksuja.

Lokakuu 1962

Valtioneuvoston päätöstä muutettiin siten, että tavanmukaisen kauppaluoton ottaminen voitiin kokonaan saattaa Suomen Pankin luvan varaiseksi. Tuonin käteismaksujärjestelmä tuli voimaan. Eräät kes- tokulutushyödykkeet määrättiin maksettavaksi tai maksua vastaava määrä talletettavaksi Suomen

Pankkiin ennen tavarán tullausta. Muutos katsottiin tarpeelliseksi vallitsevassa suhdannetilanteessa, jossa kauppa- ja vaihtotaseen tasapainottaminen oli yhä vaikeampaa.

Marraskuu 1962

Tuonnin käteismaksujärjestelmään kuuluvien tavaroiden luetteloa täydennettiin. Samalla maksu tai talletus määrättiin tehtäväksi myös ennen tavarán panna yleiseen tai yksityiseen tullivarastoon.

Tammikuu 1963

Määräyksiä tiliä pitävän rahalaitoksen oikeudesta ostaa tilinhaltijan lukuun markkamääräisiä obligatioita tarkistettiin. Vain pörssissä noteerattuja, 31.8.1939 jälkeen liikkeelle laskettuja obligaatioita, jotka eivät olleet ulkomaan valuuttaan sidottuja, sai nyt ostaa pääomatiliä veloittaen.

Tammikuu 1964

Ulkomaisen aluksen tai muun kuljetusvälineen rahaus lukuun ottamatta aikarahtausta, tai vuokraus ulkomaista tavara- tai henkilökuljetusta varten oli sallittua. Rahti tai vuokra sellaisessa maassa asuvalle maksunsaajalle, jonka kanssa Suomella oli maiden välisiä maksuja koskeva sopimus, oli kuitenkin suoritettava tämän sopimuksen edellyttämällä tavalla.

Huhtikuu 1965

Aika, jonka kuluessa ulkomaisen yhtymän tai ulkomailla viimeisten kolmen vuoden ajan asuneen henkilön pääomavarat voitiin ilman erityislupaa siirtää ulkomaille, lyhennettiin 10 vuodesta viiteen vuoteen. Alle 25 000 markan suuruiset pääomavarat voitiin kuitenkin siirtää enintään 5 000 markan suuruisina vuosierinä. Ulkomailla 1.9.1939 lähtien asunut henkilö tai ulkomainen yhtymä, jolla oli tuosta ajankohdasta lukien ollut tilisaatavia

suomalaisessa rahalaitoksessa, voi saada ne siirretyiksi ulkomaille yhdellä kertaa.

Perintövarojen enimmäismäärä, jonka ulkomaille siirtämistä varten valuuttapankki sai myydä valuuttaa, korotettiin 32 000 markasta 50 000 markkaa.

Muualle kuin Eurooppaan muuttavalle siirtolaiselle myytävän valuutan määrä lisättiin 2 500 markasta 5 000 markkaan. Lisäksi siirtolaiselle sai myydä tavanmukaisen määrän matkavaluuttaa.

Suomen Pankki myönsi toistaiseksi viejälle lykkäystä vientivaluutan luovutusvelvollisuudesta, jos valuutta oli tälle tarpeen viennin yhteydessä syntyneiden kulujen ja viejän tuotantoa varten ulkomailta hankkimien raaka-aineiden maksamiseen.

Marraskuu 1965

Maan kiristyneen maksutasetilanteen johdosta pyrittiin rajoittamaan juoksevien valuuttamenojen kasvua erityisesti matkailussa. Maasta lähtevän oikeutta viedä Suomen markkoja supistettiin 200 markasta 100 markkaan.

Suomen Pankki asetti kunkin valuuttapankin lyhytaikaisille ulkomaisille velvoitteille enimmäismäärän, jonka ylittäminen oli sallittu vain Suomen Pankin luvalla.

Tammikuu 1967

Tuonnin käteismaksujärjestelmää laajennettiin koskemaan myös tavaran panoa vapaasatamaan ja -varastoon (pl. transitotavarat). Tarkoituksena oli hillitä etenkin henkilöautojen maahantuontia.

Vuonna 1967 Suomen Pankki katsoi vaikean maksutasetilanteen olevan esteenä valuutansäännöstelyn vähentämiselle. Erityisesti näin oli devalvaatiota edeltäneenä aikana. Tammikuun puolesta välistä lukien sovellettiinkin matkapalvelujen oston uusia rajoituksia, joiden mukaan matkapalvelujen myynnin (pl. varsinaiset kuljetuskulut) enimmäismäärä oli matkustajaa kohti 400 markkaa Skandinaviassa ja muuten 800 markkaa. Nämä määrät vähintään puolella ylittävä matkapalvelujen arvo oli vähennettävä matkustajalle myytävän matkavaluutan enimmäismäärästä.

Huhtikuu 1967

Suomen Pankki laajensi käteismaksujärjestelmän piiriin kuuluvien tuontitavaroiden (lähinnä kulutustavaroiden) luetteloa merkittävästi eli noin viidennekseen kokonaistuonnista.

Kaikki Etelä-Rhodesiaan liittyvät maksuanomukset määrättiin Suomen Pankin ratkaistaviksi.

Lokakuu 1967

Markan ulkoista arvoa alennettiin devalvaatiolla noin 24 %. Valuutansäännöstelyä päätettiin lieventää eräiltä osin seuraavan vuoden alusta.

Tammikuu 1968

Tuonnin käteismaksujärjestelmä lakkautettiin. Lyhytaikaisen, enintään kuuden kuukauden tuontiluoton ottaminen ilman Suomen Pankin lupaa sallittiin näin kaikkien tavararyhmien ollessa kyseessä.

Ilman Suomen Pankin erityislupaa myytävän matkavaluutan enimmäismäärä nostettiin 1 000 markkaan; määräys koski kaikkiin maihin tehtäviä matkoja. Myös tiettyjen ennen lähtöä ostettavien matkapalvelujen arvon enimmäisrajaa korotettiin 1 000 markkaan edellyttäen, ettei näiden matkapalvelujen ja matkavaluutan yhteisarvo ylittänyt 1 500:aa

markkaa. Samalla korotettiin pääomatilivarojen ulkomaille siirtämiseksi asetettuja rajoja ja laajennettiin tilin käyttöoikeuksia. Siirtolaisvaluutan myöntäminen Euroopan ulkopuolelle muuttaville siirrettiin valuuttapankkiautomaattiin 10 000 markkaan asti.

Huhtikuu 1968

Ennen 31.8.1939 liikkeeseen laskettujen markkamääräisten obligaatioiden ostorajoitus poistettiin.

Tammikuu 1969

Suomen liittyessä vuoden 1969 alusta OECD:hen tehtiin määräyksiin eräitä muutoksia niiden saattamiseksi sopusointuun järjestön liberalisointikoodien kanssa. Tilivarojen enimmäismäärä, jonka siirtoa varten voitiin ilman Suomen Pankin erityislupaa myydä valuuttaa, korotettiin 50 000 markasta 100 000 markkaan. Eräitä muitakin valuutankäyttörajoitusten enimmäisrajoja korotettiin. Viidestä kolmeen vuoteen lyhennettiin puolestaan se vähimmäisaika, jonka kuluessa ulkomailta asuva voi siirtää Suomesta pääomavaransa.

Heinäkuu 1969

Matkailuun liittyviä valuuttamääräyksiä lievennettiin osin määräysten saattamiseksi sopusointuun OECD:n vapauttamissäännösten kanssa, osin maksutasetilanteen paranemisen ansiosta. Matkavaluutan enimmäismäärää korotettiin, samoin kotimaisen valuutan vientirajaa: maasta lähtevä sai viedä maksuvälineitä ilman erityislupaa yhteensä 3 000 markan arvosta. Naapurimaan rajakuntaan lähtevä sai kuitenkin viedä maksuvälineitä vain 200 markan arvosta. Matkapalvelujen arvoa ei enää vähennetty myytävän matkavaluutan määrästä.

Kesäkuu 1970

Suomessa asuva sai oikeuden nostaa säästökirjalla Pohjoismaissa 500 markan arvosta valuuttaa, jos hänen hankkimansa valuuttamäärä ei ylittänyt matka-
valuutan hankkimiselle asetettua 3 000 markan ylä-
rajaa (yleislupa).

Elokuu 1970

Ulkomailla viimeksi kuluneen kalenterivuoden ajan ja sen jälkeen jatkuvasti asunut sai hakemuksesta luvan siirtää nettovaransa ulkomaille yhtenä eränä.

Lokakuu 1970

Valuuttapankkien lyhytaikainen ulkomainen velka, joka erityisesti vuoden 1970 aikana lisääntyi tuntuvasti, oli kasvanut liian suureksi. Suomen Pankki päätti vain poikkeustapauksissa myöntää valuuttapankeille uusia lupia tuojien tavarantuonnin rahoittamiseen. Kuoletusaikataulun pidennyksiä ei hyväksytty.

Marraskuu 1970

Tuonnin käteismaksujärjestelmä, jossa maksu tai talletus oli tehtävä Suomen Pankkiin ennen tullausta tai tavaran panoa tullivarastoon, vapaavarastoon tai vapaasatamaan, otettiin vaihtotaseen alijäämän johdosta käyttöön lähinnä kulutustavaroiden tuonnissa. Sitä tarkennettiin samana vuonna kahteen otteeseen (30.11. ja 16.12.).

Joulukuu 1970

Valuuttalakiin sisältynyt määräys valuuttamääräysten vastaisten sopimusten mitättömyydestä kumottiin, koska sen katsottiin olevan ristiriidassa Suomen kansainvälisten sopimusten kanssa.

Toukokuu 1971

Tuonnin käteismaksujärjestelmää lievennettiin siten, että maksun tai talletuksen tuli tapahtua ennen tavaran tullausta.

Joulukuu 1971

Suomen Pankki pyrki aktivoimaan termiinimarkkinoita aloittamalla dollarin termiinikurssien päivittäisen noteeraamisen. Samalla sallittiin kaikkien valuuttamääräysten mukaan hyväksytyjen valuutan ostojen ja myyntien terminointi (yleislupa).

Vuosi 1971

Yksityishenkilöille alettiin myöntää lupia ulkomaisten vapaa-ajan asuntojen hankkimiseen. Luvan saannin ehtona olivat hakijan terveydelliset syyt. Luvan enimmäisarvo oli 75 000 markkaa, ja sen antaminen riippui lääkintöhallituksen lausunnosta.

Kesäkuu 1972

Tuonnin käteismaksujärjestelmä lopetettiin. Suotuisa kauppataaseen ja valuuttavarannon kehitys pienensi tarvetta rajoittaa tuontiluottoja.

Marraskuu 1972

Suomessa asuva sai oikeuden nostaa sekillä tai pankkikirjalla kotimaisen tilin veloitukseksi ulkomailla valuuttaa 3 000 markan arvosta yhdessä muun matkavaluutan kanssa (yleislupa).

Tammikuu 1973

Vuoden alusta tulivat voimaan uusi valuuttalaki ja laki oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa. Jälkimmäinen säännösteli ammattimaista kauppaa vaihdettavilla valuutoilla ja vastasi aiempaa valuuttakauppalakia. Valuuttakauppalakiin sisältyneitä säännöistä Suomessa tehtävissä valuuttakaupoissa noudatettavista kurkseista ei otettu uuteen lakiin.

Valuuttalaki oli asiasisällöltään suuressa määrin sama kuin sitä edeltänyt laki valuutan säännöstelystä. Yksityiskohtaiset säännökset siitä, miten säädöksiä käytännössä sovellettiin, sisältyivät valtioneuvoston päätökseen ja Suomen Pankin päätökseen.

Valuutan luovutusvelvollisuus lievennettiin kotiuttamisvelvollisuudeksi antamalla luovutusvelvollisille valintaoikeus korvaukseen nähden. Poikkeuksellisia tilanteita varten valtioneuvostolle oli kuitenkin varattu oikeus määrätä korvaus suoritettavaksi yksinomaan Suomen rahana. Kotiuttamisvelvollisuus oli täytettävä luovuttamalla tai siirtämällä Suomen Pankin määräämässä ajassa maksuvälitteet ja rahalaitossa olevat sekä muista saatavista saadut suoritukset Suomen Pankille tai sen määräämälle. Kotiuttajan valinnan mukaan kotiutus oli mahdollista tehdä joko Suomen rahana tai kotiutetun rahalajin määräisen valuuttapankissa olevan tilin hyvityksenä. Tili ei saanut olla vaihdettava tai sidottu tili. Kotiuttamisvelvollisuus ei koskenut valuuttapankkeja lainkaan eikä Suomessa asuvien Suomessa hallussaan pitämiä ulkomaan valuuttoja 3 000 markkaan saakka.

Lainuudistuksella ei haluttu muuttaa valuutansäännöstelyn astetta.

Enintään kuuden kuukauden pituisen tuonnin toimitusluoton ja rahoitusluoton ottaminen ulkomailta ilman Suomen Pankin lupaa oli sallittua. Samoin sai sopia tavanmukaisesta viennin toimitusluotosta.

Ilman Suomen Pankin lupaa oli sallittua antaa enintään 50 000 markan luotto ulkomailta asuvalle käytettäväksi Suomessa.

Ulkomailla asuvat saivat pitää Suomessa vaihdettavia, sidottuja tai pääomatilejä. Säännöksiä tilien veloituksesta tai hyvityksestä ei oleellisesti muutettu. Vaihdeettavaa tiliä sai vapaasti hyvittää ulkomailta ja veloittaa Suomessa sekä tilivarat siirtää vapaasti ulkomaille, mutta Suomessa asuva sai hyvittää tiliä vain valuuttamääräysten sallimien maksujen ollessa kyseessä. Sidottu tili voitiin avata maksusopimusmaassa asuvalle. Pääomatili oli tarkoitettu Suomessa omistetun omaisuuden myyntivarojen sekä tuottojen keräilytiliksi, mutta sitä sai hyvittää myös ulkomailta tai vaihdettavalta tai sidotulta tililtä siirrettävillä varoilla. Suomen Pankin lupa tarvittiin pääomatilivarojen siirtoon ulkomaille.

Menevien maksujen hoidossa otettiin käyttöön maksunaihekoodit, jotka tuli merkitä valuuttalomakkeeseen valuutan hankinnan yhteydessä.

Kesäkuu 1973

Rahamarkkinoiden kireyden ylläpitämiseksi rajoitettiin lyhytaikaisten tuontiluottojen nostoa: Tuonnin käteismaksujärjestelmä otettiin käyttöön (kattavuus 20 % tuonnista). Maksu myyjälle tai talletus Suomen Pankkiin tuli tehdä ennen tavaran haltuun saamista tai ennen tulliviranomaisen antaman käyttöönottoluvan saamista.

Pääomantuonnin talletusjärjestelmä otettiin samalla käyttöön, jotta olisi estetty kansantalouden ylikuumeneminen ja väliaikaisesti neutraloitu osa pääomantuonnin kotimaisista likviditeettivaikutuksista. Osa nostetuista lainavaroista talletettiin yrityskohtaiselle valuuttamääräiselle tilille Suomen Pankkiin. Talletettavan osan suuruus riippui luotonotolluvan antamishetkellä vallinneesta suhdanteesta sekä luoton käyttötarkoituksesta.

Syyskuu 1973

Vientiennakoiden liiallisen kasvun hillitsemiseksi sekä inflaatiota kiihdyttäneen, raakapuun hinnan voimakkaan nousun vaimentamiseksi puun ja puuteosten vientiennakoiden nostoja alettiin rajoittaa ja saattaa talletuspakon alaisiksi.

Tammikuu 1974

Puun ja sahatavaroiden tavanomaisten vientiennakoiden nostojen rajoitukset kumottiin.

Lahjan antoa koskevaan hakemukseen liitettiin vaatimus varoja, velkoja ja sitoumuksia koskevan vakuutuksen esittämisestä.

Tammikuu 1975

Kotiuttamismääräyksiä ja valuuttapankkien ilmoitusvelvollisuusmääräyksiä muutettiin vuoden alusta valuuttasuoritusten tarkkailun tehostamiseksi. Uusien määräysten mukaan kotiuttamisvelvollisuus katsottiin täytetyksi vasta, kun suorituksen aihe oli ilmoitettu välittävälle pankille. Siirtyminen ATK:n avulla tapahtuvaan tietojen toimittamiseen Suomen Pankille edellytti valuuttapankin tuntevan ulkomailta tulleen suorituksen aiheen. Menevien maksujen maksunaiheluettelon tehtiin joitakin muutoksia.

Pääomatilimääräyksiä muutettiin tarkoituksena tehdä pääomatili vain ulkomailla asuvan Suomessa olevien pääomavarojen selvitystiliksi. Näin tilin hyvittäminen ulkomailta tai vaihdettavalta tai sidotulta tililtä tulevilla varoilla kiellettiin. Valuuttapankeille annettiin kuitenkin oikeus hyvittää ulkomailla asuvien diplomaattien pääomatilejä rajoituksetta sekä Suomessa työn yms. takia oleskelevien tilejä palkka- yms. varoilla ja ulkomailla asuvan Suomen kansalaisen tiliä ulkomailta siirretyillä varoilla rajoituksetta.

Syyskuu 1975

Tuonnin käteismaksujärjestelmän piiriin kuuluvien tavaroiden tullinimikeluettelo tarkistettiin. Määräyksiä muutettiin myös siten, että maksun tai talletuksen tuli tapahtua ennen tavarantoimitusta.

Maaliskuu 1976

Tuonnin yliaikamaksujärjestelmä otettiin käyttöön. Järjestelmän katsottiin edistävän yliaikaisen lyhytaikaisen luottokannan purkautumista. Maksua alettiin periä 10 - 30 % luottoajan pituuden mukaan sellaisista yli kuuden kuukauden tuontiluotoista, joille ei ollut saatu Suomen Pankin erityislupaa. Järjestelmän tarkoituksena oli hillitä lyhytaikaista ulkomaista velkaantumista.

Yliaikamaksu määräytyi luottoajan kuusi kuukautta ylittävän maksamattoman osan mukaan ja nousi kuukausittain portaittain aina 30 prosenttiin maksamattoman luoton määrästä. Järjestelmää sovellettiin 1.5.1977 lähtien siten, että luottoajan ylittäessä enintään viikolla kuuden kuukauden määräajan, yliaikamaksua perittiin maksamatta olevan luoton määrästä 5 % eikä 10 %. Samalla alle 300 markan yliaikamaksujen laskutus lopetettiin.

Maaliskuu 1977

Tuonnin käteismaksujärjestelmää laajennettiin kattamaan noin kolmannes tavarantoimituksesta. Samalla poistettiin ns. teollisuuslauseke, jonka mukaan järjestelmää ei sovellettu teollisuusyrityksen omassa valmistuksessa käytettävään tavaraan.

Toimenpiteen tarkoituksena oli hillitä lyhytaikaista ulkomaista velkaantumista ja tehdä mahdolliseksi pitkäaikaisen pääomantuonnin vastaavan suuruinen lisääminen. Tämän ohella tavoitteena oli saattaa tavarantoimituksen maksuehdot entistä paremmin

vastaamaan kotimaassa keskimäärin sovellettavia maksuehtoja.

Heinäkuu 1977

Eräiden teknisluonteisten tarkistusten vuoksi käteismaksujärjestelmän kattavuus hieman pieneni.

Valuuttapankkien valuutanluovutusosoikeuksia laajennettiin eräitä aika- ja markkamääräisiä rajoja tarkistamalla.

Syyskuu 1977

Ulkomailla työskentelevät Suomessa asuvat saivat tallettaa palkkavaransa vaihdettavalle tilille valuuttapankkiin (yleislupa).

Toukokuu 1978

Rahamarkkinoiden kevennyttyä tuonnin käteismaksujärjestelmää supistettiin noin neljännekseen tuonnin arvosta.

Kesäkuu 1978

Vientisaamisen rahoitusmahdollisuuksia laajennettiin siten, että valuuttapankit saivat välittää ulkomaista luottoa ilman Suomen Pankin erityislupaa asiakkailleen enintään 12 kuukauden vientisaamisen toimitusaikaiseksi rahoittamiseksi.

Heinäkuu 1978

Puutavaraviennin valmistusaikaista rahoitusosakeutta ulkomailta supistettiin 40 prosenttiin. Rahoituksen enimmäisajaksi tuli samalla kahdeksan kuukautta.

Marraskuu 1978

Tuonnin käteismaksujärjestelmää supistettiin noin 18 prosenttiin tuonnin arvosta.

Maaliskuu 1979

Tuonnin käteismaksujärjestelmä lakkautettiin. Keventyneet kotimaiset rahoitusmarkkinat olivat paljolti vähentäneet sen todellista tehoa, ja lyhytaikainen nettovelka oli toisaalta muuttunut huomattavaksi nettosaatavaksi.

Suora tuonnin rahoitusluoton otto ulkomailta tuli Suomen Pankin luvan varaiseksi. Kaikkien tuonnin rahoitusluottojen enimmäispituudeksi tuli entisen kuuden kuukauden sijasta kolme kuukautta. Muutoksella pyrittiin saattamaan tuontiin ja kotimaisiin toimituksiin liittyvät rahoitusluotot aiempaa tasavertaisempaan asemaan.

Tuonnin toimitusluottoajan laskentaa muutettiin siten, että maahantulopäivän sijasta laskenta alkoi tavaran tullauspäivästä. Tämä merkitsi useissa tapauksissa todellisen luottoajan pidentymistä.

Ilman Suomen Pankin lupaa ostettavan matkavaluutan ja vastaavasti maksuvälineiden maastaviennin määrä lisättiin 3 000 markasta 5 000 markkaan. Yli 100 markan nimellisarvoisten markkasetelien maastavienti ja maahantuonti kiellettiin. Valuutan hankinta- ja luovutusoikeuksia laajennettiin. Liike- ja virkamatkalle sai hankkia valuuttapankin kohtuulliseksi harkitseman määrän valuuttaa. Matkavaluutan ostoilmoituslomake kävi vientiluvasta (yleislupa).

Ulkomaisen vapaa-ajanasunnon hankinta Suomen Pankin erityisluvalla sallittiin ilman ehtoa terveydellisistä syistä. Kauppahinta sai olla enintään 150 000 markkaa perhettä kohti.

Heinäkuu 1979

Puutavaranviennin valmistusaikaista rahoitusmahdollisuutta supistettiin edelleen: ulkomaisen rahoi-

tuksen osuus sai olla enää 20 % ja rahoituksen pituus kuusi kuukautta.

Lokakuu 1979

Mahdollisuus puutavaranviennin valmistusaikaiseen rahoitukseen ulkomaisella lyhytaikaisella luotolla poistettiin.

Joulukuu 1979

Valuuttalain muutoksella määrättiin, että Suomen Pankin perimät maksut ovat ulosottokelpoisia ilman eri tuomiota tai päätöstä.

Huhtikuu 1980

Suomen Pankki lopetti dollarin termiinikurssin määrittämisen ja dollarimääräisten termiinisopimusten tekemisen valuuttapankkien kanssa. Samalla tulivat voimaan Suomen Pankin uudet termiini-markkinoita koskevat ohjeet. Niiden tarkoituksena oli siirtää vaihdettavien valuuttojen termiini-markkinat kokonaan valuuttapankkien hoidettaviksi teollisuusmaissa yleisesti noudatetun käytännön mukaisesti.

Samassa yhteydessä valuuttapankeille annettiin ohjeet suurimmista sallittavista avoimista valuuttapositioista sekä termiinimarkkinoita ja avoimia positioita koskevasta raportoinnista Suomen Pankille. Termiinimarkkinoiden toiminnan varmistamiseksi valuuttapankeille annettiin yleislupa kattaa termiiniostonsa ulkomaisella luotolla.

Ulkomaankaupan maksuliikenteen jälkiseurannan tehostamiseksi siirryttiin ulkomaankaupan yhtenäistettyyn tietojärjestelmään ja otettiin vienti- ja tuontitavaran maksuliikkeissä käyttöön ulkomaankaupan viitenumero (UVN).

Tammikuu 1981

Tuonnin rahoitusluottojen käyttöä päätettiin rajoittaa ja valuuttapankeille asetettiin näitä luottoja koskevat kiintiöt. Toimenpiteellä pyrittiin tukemaan kotimaista rahapolitiikkaa ja samalla aiempaa tehokkaammin valvomaan pankkien kautta tapahtuvaa lyhytaikaisen pääoman tuontia.

Valuuttapankkien oikeutta luovuttaa valuuttaa ilman Suomen Pankin ennakkohyväksymistä laajennettiin. Muutos oli merkittävä lähinnä juoksevien maksujen hoidon kannalta (kansainvälinen välityskauppa, tavarapörssikaupat, eräät kone- ja laitevuokrat).

Ulkomaankaupan viitenumeron sisältyvän liikevaihtoveronumeron sijasta otettiin käyttöön liike- ja yhteisötunnus. Sekä tulevien että menevien maksujen koodaamista varten valuuttamääräyksissä alettiin julkaista maksunaiheiden koodiluetteloa.

Terminointioikeus laajennettiin koskemaan myös pankkien myöntämiä kotimaisia valuuttamääräisiä luottoja.

Suomen Pankki myönsi ulkomaalaiselle pankille pääomantuontiluvan valtioneuvoston hyväksytyä pankin hakemuksen perustaa tytärbankki Suomeen. Samana vuonna jätettiin lisäksi kaksi muuta tytärbankin pääomantuontilupaa koskevaa hakemusta.

Valuuttapankeille myönnettiin kiertokirjeellä lupa välittää suomalaisia obligaatioita ja debenttuureja ulkomailla asuville myös suoraan emissiosta.

Maaliskuu 1981

Ulkomaisen vapaa-ajanasunnon hankinnan yhteydessä lupakäytännössä asetettu kauppahinnan enimmäismäärä korotettiin 175 000 markkaan. Vapaa-ajanasunnon

osa-aikakäyttöön oikeuttavan osuuden arvo sai olla enintään 50 000 markkaa.

Tammikuu 1982

Ulkomaisen vapaa-ajanasunnon hankinnan enimmäishinta korotettiin 250 000 markkaan. Vapaa-ajanasunnon osa-aikakäyttöön oikeuttavan osuuden enimmäisraja korotettiin 75 000 markkaan. Lisäksi annettiin mahdollisuus enintään 75 000 markan arvoisen tontin ostoon vapaa-ajanasuntoa varten.

Vastaavasti siirtolaisvaluutan enimmäismäärä nostettiin 250 000 markkaan yksin muuttavaa henkilöä kohden. Perheen muuttaessa siirtolaisvaluuttaa sai viedä 150 000 markkaa kutakin perheenjäsentä kohden.

Kesäkuu 1982

Valuuttapankeille annettiin kiertokirjeitse lupa osallistua ulkomaisten pankkilainojen lainanantajakonsortioihin ja rahoittaa lainaosuutensa ulkomaisella luotolla. Valuuttapankkien osuus suomalaisen lainanottajan lainan määrästä sai tällaisessa tapauksessa olla yhteensä enintään 50 % ja ulkomaisen lainanottajan lainan määrästä yhteensä enintään 20 %.

Valuuttapankit oikeutettiin kiertokirjeitse jällelenrahoittamaan suorat sijoituksensa ulkomaille ulkomaiselle luotolla. Osakepääomasijoitusten jällelenrahoitusosuus sai olla enintään 75 % ja laina-aika korkeintaan 15 vuotta. Osakasluottojen jällelenrahoitusosuus sai olla 100 % ja laina-aika sama kuin osakasluottojenkin. Rahoituslupaa voitiin soveltaa taannehtivasti enintään 10 vuotta aiemmin tehtyihin sijoituksiin.

Tammikuu 1983

Valuuttapankeille asetettuja pankkikohtaisia valuutta-asemarajoja korotettiin. Toimenpiteellä pyrittiin ottamaan huomioon pankkien ja yritysten lisääntynyt aktiivisuus valuuttamarkkinoilla sekä ylläpitämään positiorajojen reaaliarvoa.

Huhtikuu 1983

Suomen Pankki päätti, ettei se enää myönnä lupia sahateollisuuden ulkomaiseen rahoitukseen.

Toukokuu 1983

Yli kuuden kuukauden tuontiluotoista perittäviä yliaikamaksuja alennettiin, niin että ne olivat 2 - 12 % maksamattoman luoton määrästä luottoajan pituuden mukaan. Samalla kaupintavarastokauppoja koskeva luotonsäätely yhdenmukaistettiin yleisten tuontiluottosäännösten kanssa.

Suomessa asuvan termiinisopimukset ulkomaisen pankin kanssa sallittiin tietyin edellytyksin (yleislupa).

Ruplan termiinkurssien noteeraaminen ja ruplamääräisten termiinkauppojen kattaminen lopetettiin.

Heinäkuu 1983

Valuuttapankkien osallistuminen futuurimarkkinoille (financial futures) omaan tai asiakasyrityksensä lukuun sallittiin (yleislupa).

Syyskuu 1983

Valuuttapankkien tuojille myöntämien tuonnin rahoitusluottojen enimmäisaikaa pidennettiin kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen.

Marraskuu 1983

Enintään 20 000 markan tuonnin ennakot ilman Suomen Pankin lupaa sallittiin.

Tammikuu 1984

Valuutansäännöstelyä yksinkertaistettiin ja lievennettiin jonkin verran. Matkavaluutan ja maasta vietävien maksuvälineiden enimmäismäärä nostettiin 10 000 markkaan. Valuuttapankeille annettiin oikeus kirjoittaa valuutanvientilupia. Lisäksi kumottiin nimellisarvoltaan 500 markan seteleiden vienti- ja tuontikielto. Myös useita muita markka- ja valuuttamääräisiä rajoja tarkistettiin. Mm. ulkomaisen vapaa-ajanasunnon hankinnan enimmäismäärä korotettiin 300 000 markkaan ja käsirahan enimmäisraja 20 000 markkaan. Siirtolaisvaluutan hankinnan enimmäisraja korotettiin 300 000 markkaan yksin muuttajaa kohden ja 175 000 markkaan perheenjäsentä kohden. Määräykset tulivat voimaan vuoden 1984 alusta.

Maaliskuu 1984

Valtioneuvoston päätöksellä saivat valuuttapankkien ulkomaiset sivukonttorit ulkomailla asuvan aseman. Valuuttamääräyksiä muutettiin, jotta ulkomaiset sivukonttorit voisivat toimintaedellytyksiltään vastata tytä- ja osakkuuspankkeja.

Huhtikuu 1984

Tuonnin yliaikamaksuvelvollisuudesta luovuttiin enintään 10 000 markan arvoisten tuontikauppojen ollessa kyseessä. Suomessa asuvien mahdollisuutta käyttää luotto- ja maksukorttia Suomeen tuotavien tavaroiden ostoon ulkomailla laajennettiin 10 000 markan arvoon ostosta kohden. Samalla helpotettiin ulkomaisten luottokorttien käyttöä Suomessa.

Vapaa-ajanasunnon osa-aikakäyttöön oikeuttavaan osuuteen myönnettävän valuutan enimmäismäärää lisättiin 300 000 markkaan.

Heinäkuu 1984

Valuuttapankkien ulkomaisten suorien sijoitusten jälleenrahoittaminen ulkomaisella luotolla tuli

jälleen luvanvaraiseksi.

Elokuu 1984

Ulkomailla asuvien vaihdettavilla tileillä olevat varat katsottiin kokonaisuudessaan pankkien ulkomaisiksi luotoiksi markkamääräisillä ns. loro-tileillä olevat varat mukaan luettuina. Näitä varoja sai käyttää niihin tarkoituksiin, joihin Suomen Pankki salli lyhytaikaisia ulkomaisia luottoja käytettävän.

Marraskuu 1984

Ulkomaista vakuutusliikettä harjoittavien vakuutusyhtiöiden sallittiin erityisluvilla sijoittaa ulkomaisesta vakuutustoiminnasta saatuja varoja tietyin ehdoin ulkomaisiin osakkeisiin (yleislupa).

Joulukuu 1984

Valuuttapankeille annettiin entistä laajemmat valtuudet välittää Suomen Pankin hyväksymissä rajoissa pitkäaikaista ulkomaista luottoa suomalaisille luotonottajille. Samalla valuuttapankkien mahdollisuuksia ulkomaiseen antolainaukseen sekä ulkomaisiin arvopaperisijoituksiin, erityisesti osakkeilla, laajennettiin. Ulkomailla asuville myönnettyjen luottojen sekä vastaavien arvopaperiostojen jälleenrahoittamiseen edellytettiin käytettävän pääosin ulkomaista luottoa.

Helmikuu 1985

Jotta ulkomaista luotonottoa koskevien määräysten kiertäminen voitaisiin estää, valuuttapankkeja kiellettiin rahoittamasta kotimaisia ulkomaan valuutan määräisiä luottoja eli ns. fennoluottoja termiinisopimusten katteeksi hankitulla valuutalla tai muilta pankeilta saaduilla valuuttatalletuksilla. Luottojen määrä sai olla enintään yhtä suuri kuin pankissa olevat kotimaiset ulkomaan valuutan määräiset talletukset.

Maaliskuu 1985

Yritysten mahdollisuuksia suojautua valuuttakursiriskeiltä parannettiin siten, että valuuttapankkeille annettiin oikeus välittää kahden ulkomaanvaluutan välisiä optioita Suomessa asuville (yleislupa).

Suomessa asuvat saivat yleisluvalla oikeuden antaa vakuuksia ulkomailla asuvalle toisen Suomessa asuvan puolesta, jos vakuuden anto perustui sallittuun valuuttatoimeen, ja vastaanottaa ulkomailla asuvan puolesta annetun vakuuden ulkomailla asuvalta. Valuuttapankkeille myönnettiin lupa antaa takauksia ulkomailla asuville myös muiden ulkomailla asuvien puolesta.

Suorien sijoitusten osinkojen siirto poistettiin luvanvaraisuuden piiristä.

Huhtikuu 1985

Suomen Pankki antoi ensimmäisen kerran ulkomaiselle yritykselle luvan laskea osakkeitaan liikkeelle Suomessa myytäväksi suomalaiselle yleisölle. Kesäkuun alusta näitä osakkeita alettiin noteerata Helsingin Arvopaperipörssissä.

Kesäkuu 1985

Markkamääräisten joukkovelkakirjojen myynti ulkomailla asuville kiellettiin sijoitusten niihin liisännyttyä räjähdysmäisesti.

Heinäkuu 1985

Uusilla valuuttapankkikohtaisilla valuutta-asemämääräyksillä asetettiin tarkistetut rajat kunkin pankin ulkomaan valuuttojen riskipositiolle markkaan nähden. Rajojen määrittelyssä pyrittiin ottamaan huomioon pankkien ulkomaantoimintojen huomattava kasvu sekä keskeisten kauppavaluuttojen kursien muutokset.

Syyskuu 1985

Uusilla termiinimääräyksillä täsmennettiin aikaisempia määräyksiä. Termiinikaupan kaupalliseksi taustaksi hyväksyttiin transaktiokohtaisen terminoinnin vaihtoehtona yrityksen koko valuutta-asema. Nettoaseman laskentaperusteet oli erikseen hyväksyttävä Suomen Pankissa. Kuten aikaisemmin, yritykset voivat terminoida vain vähentääkseen valuuttakurssiriskiään.

Tammikuu 1986

Valuuttalaki uudistettiin vuoden 1986 alusta. Samalla Suomen Pankin valuutansäännöstelyvaltuuksia jatkettiin ja määräyksiä selvennettiin. Tämä ei merkinnyt valuutansäännöstelyn olennaista muutosta. Mm. seuraavia määräyksiä lievennettiin:

- Tuonnin yliaikamaksujärjestelmä poistettiin, koska suuri osa tuonnista maksettiin jo kuutta kuukautta aiemmin ja koska maksut olivat valuuttapolitiittiseen merkitykseensä nähden aiheuttaneet eräille tuojille tuntevia menetyksiä. Tuonnin ilman Suomen Pankin lupaa hankitun toimitusluoton enimmäisaika oli uusien määräysten mukaan kuusi kuukautta eli sama kuin entinen yliaikamaksuton toimitusluottoaika.

- Tilauksesta valmistettavien koneiden ja laitteiden ennakkomaksut sallittiin 50 prosenttiin kauppahinnasta. Samoin kaikki enintään 50 000 markan tuonnin ennakot sallittiin maksettavan ilman Suomen Pankin lupaa.

- Sijoitukset noteerattuihin ulkomaisiin arvopapereihin ja ulkomaisten rahalaitosten tileille sallittiin ilman erityislupaa 10 000 markan enimmäismäärään asti kalenterivuotta ja henkilöä kohti. Sijoituksia koskeva muutos oli periaatteessa merkityksellinen mutta käytännössä vähäinen. Sen

taustalla oli mm. talouden parantunut ulkoinen tasapaino.

- Ulkomaisen vapaa-ajanasunnon hankintaan myönnettävän valuutan enimmäismäärä nostettiin 600 000 markkaan. Vapaa-ajanasuntojen hankinnalla ei näyttänyt olevan suurta valuuttapoliittista merkitystä. Uutena lupaehtona otettiin käyttöön velvollisuus ilmoittaa hankinnasta verottajalle.

- Välittömästi maastamuuton yhteydessä myönnettävän siirtolaisvaluutan enimmäismäärä nostettiin samoin 600 000 markkaan ja useamman perheenjäsenen muuttaessa 400 000 markkaan henkilöä kohti.

- Valuuttapankeille annettiin oikeus luovuttaa matkavaluutta ilman enimmäisrajoitusta matkavaluutan ostajan tekemän kustannusarvion perusteella.

- Muille arvopapereiden välittäjille annettiin samat oikeudet kuin valuuttapankeille toimia Suomessa asuvien ja ulkomailla asuvien välisten arvopaperikauppojen välittäjinä. Arvopapereiden välittäjiksi hyväksymisen edellytyksenä oli valuuttamääräysten kannalta pörssin jäsenyys.

Pääosa pääomanliikkeistä oli edelleen luvanvaraisia.

Maksusopimusmaiden kanssa käytävässä kaupassa noudatettu käytäntö kirjattiin valuuttamääräyksiin. Siten viennin toimitusluoton myöntäminen yli kolmeksi kuukaudeksi ja maksun vastaanottaminen yli 10 miljoonan markan palvelusuoritteiden viennistä muodollisestikin edellyttivät Suomen Pankin lupaa.

Valuuttapankeille annetut oikeudet ja niihin liittyvät velvoitteet koottiin yhtenäisiksi

valuuttapankkiluviksi aiemmin käytettyjen erillisten kiertokirjeiden sijaan.

Toukokuu 1986

Ulkomaisten vientiluottojen jälleenrahoitusmahdollisuuksia laajennettiin siten, että valuuttapankkeille annettiin oikeus käyttää ulkomaista luottoa asiakkaittensa pitkäaikaisten vientisaamisten rahoitukseen. Suomen Pankki myönsi nyt myös viejille hakemuksesta lupia ottaa ulkomaista luottoa niiden omissa nimissä. Tarkoituksena oli kilpailua lisäämällä pyrkiä viejien kannalta mahdollisimman edullisiin rahoituskustannuksiin.

Valuuttapankkien välittämien tuonnin rahoitusluottojen kiintiöt poistettiin. Samalla valuuttapankkien kotimaisia, ulkomaan valuutan määräisiä talletuksia alettiin kohdella samalla tavoin kuin pankin ulkomaista luotonottoa. Myös ns. fennoluotot (kotimaisiin valuuttatalletuksiin perustuvat valuuttaluotot) kiellettiin kesäkuun 1987 loppuun kestäväen siirtymäkauden jälkeen. Näiden luottojen merkitys oli vähitellen lisääntynyt kotimaisilla rahoitusmarkkinoilla, koska niiden kautta oli mahdollista kiertää ulkomaisen luotonoton rajoituksia.

Kesäkuu 1986

Markkamääräisten joukkovelkakirjojen myyntikieltoa ulkomailla asuville lievennettiin. Nyt näitä joukkovelkakirjoja sai myydä ulkomailla asuvalle siinä tapauksessa, että ne ostettiin aikaisemmin hankittujen suomalaisten joukkovelkakirjojen tuotoilla ja myyntituloilla tai Suomesta ulkomaille muuttaneen henkilön kotimaisella markkatilillä olevilla varoilla.

Valuuttapankit ja muut arvopapereiden välittäjät saivat oikeuden myydä ulkomaisia arvopapereita Suomessa asuville omasta salkustaan valuuttamääräysten

mukaisin määrällisin rajoituksin. Suomessa asuvien oikeutta hankkia ulkomaisia arvopapereita laajennettiin niin, että hankkijakohtainen 10 000 markan rajoitus ei koskenut Helsingin Arvopaperipörssistä tai valuuttapankkien ylläpitämiltä OTC-markkinoilta hankittavia Suomessa noteerattuja tai Suomen Pankin erityisluvallaan hankittaviksi hyväksymiä arvopapereita.

Valuuttapankkien valuutanluovutus-oikeutta laajennettiin seuraavasti:

- ulkomaiset tavarasijoitukset sallittiin 100 000 markan arvosta kalenterivuodessa
- avustukset ja lahjoitukset ulkomaille sallittiin 100 000 markan arvosta kalenterivuodessa
- lähisukulaisten väliset ulkomaiset luotot sallittiin enintään 100 000 markan arvosta kalenterivuodessa.

Tilauksesta valmistettavien koneiden ja laitteiden ennakkomaksut sallittiin 75 prosenttiin asti kauppahinnasta. Samoin kaikki enintään 100 000 markan tuonnin ennakot sallittiin.

Elokuu 1986

Tehdasteollisuutta tai varustamotoimintaa harjoittavat yritykset saivat oikeuden ottaa vähintään viiden vuoden ulkomaista luottoa oman toimintansa rahoittamiseen joko valuuttapankin tai erityisrahoituslaitoksen välityksellä tai suoraan ulkomaiselta luotonantajalta ilman määrällistä rajoitusta. Päätös ei koskenut Suomen markan määräisiä joukko-velkakirjaemissioita. Luottoehdot piti kuitenkin etukäteen toimittaa Suomen Pankin hyväksyttäväksi. Suomen Pankki valvoi luottosopimusten kuoletusaikaa ja korkotasoa koskevia ehtoja.

Kesäkuu 1987

Enintään 30 miljoonan markan vuotuiset suorat

sijoitukset ulkomaille vapautettiin lupamenettelystä. Vapautus ei koskenut maksusopimusmaihiin tehtäviä suoria sijoituksia eikä yksityishenkilöiden, pankkien, vakuutusyhtiöiden, varustamojen, sijoitus-, rahoitus-, arvopaperinvälitys- tai muuta vastaavaa toimintaa harjoittavien yhtiöiden tai holding-yhtiöiden suoria sijoituksia.

Tuonnin kuuden kuukauden maksuaikarajoituksista luovuttiin enintään 100 000 markan tuontierien ollessa kyseessä.

Siirtolaiseksi muuttava sai oikeuden ilman Suomen Pankin lupaa siirtää kaikki Suomessa olevat nettovaransa ulkomaille muuton yhteydessä.

Suomen Pankin lupaa ei tarvittu enää enintään 600 000 markan arvoisen ulkomaisen asunnon ostoon. Samalla rajoitus vain yhden asunnon hankkimisesta perhettä kohti poistettiin.

Julkisesti noteerattuja ulkomaisia arvopapereita sai hankkia ilman Suomen Pankin lupaa 50 000 markan arvosta. Arvopapereita voi hankkia suomalaisilta välittäjiltä tai vaihtoehtoisesti siirtää sijoitettavan määrän ulkomaiselle salkunhoitotilille.

Elokuu 1987

Aiemmin teollisuusyrityksillä ja varustamoilla ollut oikeutta ottaa oman toimintansa rahoittamiseksi vähintään viiden vuoden ulkomaisia luottoja laajennettiin. Oikeus ulkomaisiin luottoihin annettiin myös muille liiketoimintaa harjoittaville yhtiö- ja osuuskuntamuotoisille yrityksille. Vapautus ei koskenut rahoitus- ja vakuutuslaitoksia eikä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöitä.

Syyskuu 1987

Valuuttapankkien valuutta-asemaraajoja korotettiin. Muutoksella pyrittiin entistä tarkemmin ottamaan huomioon pankin riskinkantokyky, aktiivisuus markkinoilla sekä kilpailunäkökohdat.

Lokakuu 1987

Valuuttapankeille annettiin oikeus asettaa ja ostaa markkaa vastaan tehtyjä optioita. Edellytyksenä kuitenkin oli, että Suomen Pankki oli hyväksynyt pankin riskinkattamismenetelmän. Samalla Suomessa asuvat saivat oikeuden ostaa pankeilta markkaoptioita sekä asettaa pankille muita kuin markkaoptioita. Suomessa asuvat saivat myös oikeuden ostaa kahden ulkomaanvaluutan välisiä optio- ja futuurisopimuksia suoraan ulkomailla asuvalta.

Suomalaisten vapaiden osakkeiden merkintään oikeuttavia optiotodistuksia sai myydä ulkomailla asuvalle, jos sekä osakkeet että optiotodistukset olivat julkisesti noteerattuja (yleislupa).

Joulukuu 1987

Valuuttapankeille, arvopapereiden välittäjille ja eräin rajoituksin vakuutusyhtiöille alettiin hakemuksesta myöntää lupia arvopaperikauppaa harjoittavien yhtiöiden perustamiseen ulkomaille.

Kaksi ulkomaalaisomisteista pankkia hyväksyttiin valuuttapankeiksi.

Tammikuu 1988

Ulkomaisia maksuja koskevien maksunaiheiden koodiluetteloa muutettiin. Koodeista poistettiin noin kolme neljännestä ja koodit ryhmiteltiin vastaamaan paremmin maksutasetilastoinnin tarpeita.

Helmikuu 1988

Vakuuden antaminen ulkomailla asuvalle sallittiin ilman erityislupaa tapauksissa, joissa vakuus liittyi kahden ulkomailla asuvan väliseen sopimukseen. Muutoksen jälkeen vain ulkomailla asuvan liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjalainojen vakuudeksi oli vakuuden anto luvanvaraista. Vakuuden ottaminen sallittiin rajoituksetta.

Kesäkuu 1988

Luotonottomääräyksiä tarkennettiin kiellolla välittää luottoja suoraan tai pankkien notariaattien kautta sellaisille talousyksiköille, joilla ei ollut oikeutta ulkomaiseen luotonottoon. Näin suljettiin ns. fennoluottojen poistamisen vuoksi syntynyt kiertotie.

Elokuu 1988

Kunnat ja kuntaenemmistöiset yhtiöt saivat hakemuksesta luvan ottaa vähintään viiden vuoden rahoitusluottoja lähinnä tuotannollisia investointeja varten.

Yritysten suorat sijoitukset ulkomaille vapautettiin luvanvaraisuudesta. Vapautus ei koskenut rahoitussektoria, yksityishenkilöitä ja maksusopimusmaita.

Ulkomaisten julkisesti noteerattujen arvopapereiden hankinta ilman lupaa sallittiin 300 000 markkaan sekä asuntojen ja kiinteistöjen hankinta enintään miljoonaan markkaan asti.

Tammikuu 1989

Talletusten tekeminen ulkomaisiin rahalaitoksiin ja säästöhenkivakuutusten ottaminen ulkomailta ilman erityislupaa tuli sallituksi vapaan sijoitusmäärän (300 000) rajoissa.

Suomessa asuva sai oikeuden tehdä myös ulkomailla asuvan kanssa korkotermini-, sekä koronvaihto-, korkofutuuri- ja muita vastaavia sopimuksia. Markkakorkosopimuksia ei kuitenkaan sallittu. Suomessa asuva sai ilman erityislupaa myös asettaa kahden ulkomaanvaluutan välisiä valuuttaoptiosopimuksia ulkomailla asuvalle sekä ostaa korko-optiosopimuksia valuuttapankilta ja ulkomailla asuvalta; tämä ei kuitenkaan koskenut markkakorko-optioita. Lähtökohtana oli edelleen, että tehtävillä sopimuksilla katetaan aitoa kurssiriskiä.

Helmikuu 1989

Suomen Pankki lopetti yritysten ruplamääräisten tilien pitämisen.

Eräille vakuutustoimintaa harjoittaville yrityksille annettiin mahdollisuus hakemuksesta saada lupa vapaan sijoitusmäärän ylittäviin sijoituksiin.

Huhtikuu 1989

Yritysten suorat sijoitukset ulkomaisiin kiinteistösijoitusyhtiöihin ilman Suomen Pankin lupaa sallittiin.

Rahoitussektorilla toimiville yrityksille annettiin mahdollisuus hakemuksesta saada lupa sijoittaa ulkomaisen kiinteistösijoitusyhtiön osakkeisiin.

Liiketoimintaa harjoittavien yritysten ei enää tarvinnut alistaa Suomen Pankin ennalta hyväksyttäväksi selllaisten ulkomaisten rahoitusluottojen lupaeh-toja, jotka ne ottivat luotonvälitykseen oikeutet-tujen rahoituslaitosten kautta ja joiden maksuaika oli vähintään viisi vuotta.

Heinäkuu 1989

Rahoitus- ja vakuutussektorin suorat sijoitukset ulkomaille ilman Suomen Pankin erityislupaa sallittiin.

Syyskuu 1989

Liiketoimintaa harjoittavien yritysten (pl. rahoitus- ja vakuutussektori) arvopaperi-, tili- ja tavarasijoitukset ulkomaille sallittiin ilman ylärajaa (yleislupa).

Liiketoimintaa harjoittavien yritysten kiinteistö-sijoitukset ulkomaille tulivat vapaiksi.

Liiketoimintaa harjoittavien yritysten ulkomaisen rahoitusluoton viiden vuoden vähimmäisluottoaika lyhennettiin vuoteen. Jos luotto otettiin suoraan ulkomailta asuvalta, tarvittiin edelleen Suomen Pankin lupa. Lupa vuoden luottoihin ei koskenut rahoitussektorin yrityksiä, vakuutuslaitoksia, asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöitä eikä kuntia.

Liiketoimintaa harjoittavat yritykset saivat oikeuden antaa yli vuoden luottoja ulkomailta asuvalle (yleislupa).

Suorat sijoitukset Suomeen tulivat vapaiksi lukuun ottamatta rahoitus- ja vakuutussektorille tehtäviä sijoituksia sekä maksusopimusmaista tehtäviä sijoituksia. Muutos oli lähinnä tekninen ja seurasi jo edeltävinä vuosina noudatettua liberaalia lupakäytäntöä.

Yli kuuden kuukauden tuonnin toimitusluotot ja ennakkomaksut vapautettiin Suomen Pankin luvan varaisuudesta.

Helmikuu 1990

Markkamääräisten joukkovelkakirjojen myynti ulkomailla asuvalle sallittiin edellyttäen, että joukkolainana oli laskettu liikkeelle 1.2.1990 jälkeen. Vapautus ei koskenut asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden liikkeelle laskemia joukkolainoja. Muutos mahdollisti ulkomaisen luotonoton ilman valuuttariskiä sekä edisti markan kansainvälistymistä.

Samalla ulkomailla asuville myönnettiin oikeus laskea Suomessa liikkeeseen markkamääräisiä joukkovelkakirjalainoja. Muutos edisti kilpailua kotimaisilla rahoitusmarkkinoilla ja vaikutti kotimaisten pääomamarkkinoiden syvenemiseen (yleislupa).

Suomalaiset yritykset saivat ilman erityislupaa laskea liikkeeseen osakkeita ulkomailla. Tähän asti oli hakemusmenettelykin ollut hyvin liberaali.

Pörssiehto kumottiin, mikä merkitsi sitä, että ulkomaalaiset saivat luvan hankkia suomalaisia osakkeita muualtakin kuin Helsingin Arvopaperipörssistä tai OTC-markkinoilta Suomesta. Ulkomaisten arvopapereiden liikkeeseenlasku Suomessa ei enää edellyttänyt julkista noteerausta. Valuuttapankin tai arvopapereiden välittäjän ei tarvinnut olla kaupan välittäjänä.

Suomen Pankki teki periaatepäätöksen, jonka mukaan ulkomailta käsin toimivalle ulkomailla asuvalle markkinatakaajalle voitiin hakemuksesta myöntää lupa toimia Suomen johdannaismarkkinoilla.

Maaliskuu 1990

Eräille rahoitusyhtiöille annettiin hakemuksesta oikeus välittää ulkomaisia luottoja.

Heinäkuu 1990

Yksityishenkilön ulkomaille tehtäviltä sijoituksilta poistettiin rajoitukset. Tämän jälkeen yksityishenkilöt voivat tehdä ulkomaille suoria sijoituksia sekä sijoittaa ulkomaisiin arvopapereihin, ulkomaisiin kiinteistöihin, ulkomaille jääviin tavaroihin ja ulkomaisille tileille ilman enimmäisrajaa. Lisäksi yksityishenkilöt voivat myöntää yli vuoden luottoja ulkomaille asuvalle. Sama koski yksityishenkilöihin rinnastettavia asunto- ja kiinteistö-osakeyhtiöitä (yleislupa).

Rahoitussektorin yritysten mahdollisuudet ulkomaisen toiminnan harjoittamiseen lisääntyivät. Pankkien lisäksi voivat kiinnitysluottopankit ja luotto-osakeyhtiöt hakemuksesta saada oikeuden niille asetettavan valuutta-asemarajan mukaisesti välittää ja ottaa ulkomaisia luottoja ja tehdä ulkomaisia sijoituksia.

Kunnat, säätiöt, järjestöt ja muut yhteisöt (pl. vakuutuslaitokset, pankit, kiinnitysluottopankit, luotto-osakeyhtiöt sekä rahoitusyhtiöt) saivat oikeuden tehdä portfoliosijoituksia ulkomaille ilman enimmäisrajaa ja ottaa ulkomailta keskimaksuajaltaan yli vuoden luottoja ja antaa ulkomaille yli vuoden luottoja (yleislupa).

Suomessa asuva sai oikeuden ostaa markoilla valuuttaa ilman enimmäisrajaa pantavaksi Suomessa olevalle valuuttamääräiselle tililleen (yleislupa).

Ulkomailla asuvan ja Suomessa asuvan määritelmiä muutettiin siten, että pysyvän asumisen lisäksi myös vähintään vuoden oleskelu muutti yksityishenkilön asumisstatuksen.

Syyskuu 1990

Suomalaisiin osakkeisiin perustuvien johdannaisinstrumenttien myynti ilman erityislupaa ulkomailla asuvalle sallittiin; samoin sallittiin sidottuihin osakkeisiin oikeuttavien optiotodistusten myynti. Suomessa asuvat saivat myös oikeuden ilman rajoituksia ostaa ja asettaa ulkomaisiin osakkeisiin perustuvia johdannaisinstrumentteja. Vapautus koski kaikkia vakioituja ja vakioimattomia suomalaisiin tai ulkomaisiin osakkeisiin perustuvia optioita ja futuureita. Vapauttamisella oli tarkoitus lisätä rahoitusmarkkinoiden tehokkuutta vähentämällä riskeiltä suojautumisen kustannuksia. Päätöksellä pyrittiin myös siihen, että kaikki markkinaosapuolet voivat tarjoja osakkeisiin perustuvia johdannaisinstrumentteja ja osallistua näiden instrumenttien kauppaan yhtäläisin ehdoin.

Tammikuu 1991

Vuoden alusta poistui suurin osa jäljellä olevista rajoituksista. Vain yksityishenkilöiden ja näihin rinnastettavien yhteisöjen ulkomainen luotonotto jäi luvanvaraiseksi.

Rahoituslaitosten ulkomaiset toiminnot jäivät luvanvaraisiksi. Valuuttapankit voivat valuutta-asemansa rajoissa hoitaa kaikkia valuuttatoimia. Rahoituslaitokset, joille on annettu valuuttatoimintalupa (suppea tai laaja), voivat hoitaa näitä toimintoja rajoitetummin. Lupamenettelyn tarkoitus on ainoastaan valvoa rahoituslaitosten ulkomaantointaan liittyviä riskejä; ts. kysymys ei ole valuutansäännöstelystä.

Vuoden vaihteessa poistettiin mm.

- lyhytaikaisia pääomanliikkeitä koskeneet rajoitukset - ml. rahamarkkinainstrumentteja sekä valuutta- ja korkojohdannaisinstrumentteja koskeneet

rajoitukset ja termiinisopimusten kaupallisen taustan vaatimus

- kielto myydä ennen 1.2.1990 liikkeeseen lasket-
tuja joukkovelkakirjoja ulkomailla asuvalle
- suoria sijoituksia Suomeen rahoitus- ja vakuutus-
sektorille sekä maksusopimusmaista Suomeen tehtäviä
sijoituksia koskenut luvanvaraisuus
- valuuttakaupan rajoitukset; näin ollen Suomessa
asuvat voivat ostaa ulkomaan valuuttaa toiselta
Suomessa asuvalta ja ulkomailla asuvalta ja myydä
ulkomaan valuuttaa toiselle Suomessa asuvalle ja
ulkomaan asuvalle. Edellisenä vuonna oli kumottu
laki oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa.

Ulkomaisten varojen kotiuttamista ei enää edelly-
tetty. Suomessa asuvan on kuitenkin ilmoitettava
ulkomaiset varansa tietojenantomääräysten mukaises-
ti.

Neuvostoliiton-kauppaan liittyvien valuuttatoimien
valuuttalajiin perustuneet erityismääräykset pois-
tuivat clearingjärjestelmän päättyessä vuoden
alussa.

Maksuvälineiden vientitodistuksesta luovuttiin:
fyysisestä maksuvälineiden viennistä ei enää tehdä
ilmoitusta.

Myös asiakirjojen esittämisvelvollisuudesta maksu-
jen yhteydessä luovuttiin.

Kattava tietojenantojärjestelmä ulkomaan maksuista
säilyi.

Lokakuu 1991

Yksityishenkilöiden ja näihin rinnastettavien yh-
teisöjen ulkomainen luotonotto tullaan sallimaan
rajoituksetta.

LIITE 2.

TOIMENPIDELUETTELO VUODESTA 1973 LÄHTIEN
VALUUTTATOIMITTAIN

Toimitusluotot ja ennakot

Vuoden 1973 alussa viennin tavanmukaiset toimitusluotot ja ennakot olivat sallittuja ilman Suomen Pankin erityislupaa. Tuonnin toimitusluottojen enimmäispituus sai olla kuusi kuukautta. Tilauksesta valmistettavien koneiden ja laitteiden tuontienakoiden enimmäismäärä oli 40 % kauppahinnasta.

Vuosi 1973

Tuonnin käteismaksu- eli ns. RP-järjestelmä otettiin käyttöön; järjestelmä kattoi noin 20 % tuonnista.

Puun ja puuteosten vientiennakoiden nostoja alettiin rajoittaa.

Vuosi 1974

Puun ja puuteosten vientiennakoiden nostojen rajoitukset kumottiin.

Vuosi 1975

Tuonnin käteismaksujärjestelmän piiriin kuuluvien tavaroiden luetteloa laajennettiin.

Vuosi 1976

Tuonnin yliaikamaksujärjestelmä otettiin käyttöön. Maksua alettiin periä 10 - 30 % luottoajan pituuden mukaan sellaisista yli kuuden kuukauden tuontiluotoista, joille ei ollut saatu Suomen Pankin erityisslupaa.

Vuosi 1977

Tuonnin käteismaksujärjestelmää ensin laajennettiin ja myöhemmin samana vuonna supistettiin jonkin ver-

ran. Järjestelmän kattavuus oli vuoden lopussa noin 30 % tuonnista.

Vuosi 1978

Tuonnin käteismaksujärjestelmää supistettiin kahdesti: ensin 25 prosenttiin, sitten 18 prosenttiin tuonnista.

Vuosi 1979

Tuonnin käteismaksujärjestelmä lakkautettiin.

Vuosi 1983

Yli kuuden kuukauden tuontiluotoista perittäviä yliaikamaksuja alennettiin, niin että ne olivat 2 - 12 % maksamattoman luoton määrästä luottoajan pituuden mukaan.

Kaikki enintään 20 000 markan tuonnin ennakkomaksut ilman Suomen Pankin lupaa sallittiin.

Vuosi 1984

Tuonnin yliaikamaksuvelvollisuudesta luovuttiin enintään 10 000 markan arvoisten tuontikauppojen ollessa kyseessä.

Vuosi 1986

Tuonnin yliaikamaksujärjestelmä poistettiin.

Tilauksesta valmistettavien koneiden ja laitteiden tuonnin ennakkomaksut saivat ilman Suomen Pankin lupaa olla enintään 50 % kauppahinnasta. Kaikki enintään 50 000 markan tuonnin ennakot sallittiin. Myöhemmin samana vuonna nämä määrät nostettiin 75 prosenttiin ja 100 000 markkaan.

Vuosi 1987

Tuonnin maksuaikarajoituksista luovuttiin enintään 100 000 markan tuontierien ollessa kyseessä.

Vuosi 1989

Tuonnin yli kuuden kuukauden toimitusluotot samoin kuin ennakot vapautettiin Suomen Pankin luvan varaisuudesta.

Rahoitusluotot

Vuoden 1973 alussa tuoja sai ottaa enintään kuuden kuukauden rahoitusluottoa ulkomailta. Viejän toimitusaikaiset rahoitusluotot olivat sallittuja yhdeksään kuukauteen saakka. Muut rahoitusluotot olivat luvanvaraisia.

Vuosi 1973

Pääomantuontiin liitettiin talletusvelvollisuus.

Vuosi 1977

Valuuttapankeille myönnetty oikeus välittää tuojille ulkomaista luottoa tuonnin maksamiseksi ulotettiin koskemaan myös maksusopimusmaista Suomeen suuntautuvaa tuontia.

Vuosi 1978

Valuuttapankkien oikeutta välittää ulkomaista luottoa asiakkailleen ilman erityislupaa vientisaamisen rahoittamiseen laajennettiin koskemaan enintään 12 kuukauden rahoitusta.

Valuuttapankkien oikeutta välittää ulkomaista luottoa puutavaraviennin valmistusaikaiseen rahoitukseen supistettiin asteittain.

Vuosi 1979

Valuuttapankkien oikeutta välittää ulkomaista luottoa tuojille tuonnin maksamiseksi rajoitettiin siten, että myönnetyn luoton pituus sai ilman erityislupaa olla enintään kolme kuukautta.

Puutavaraviennin valmistusaikainen rahoitus ulkomaisella luotolla kiellettiin kokonaan.

Vuosi 1980

Tuonnin rahoitusluottojen käyttöä alettiin rajoittaa.

Sekä termiinkurssin määrääminen dollarille että dollarimääräisten termiinisopimusten tekeminen valuuttapankkien kanssa lopetettiin. Valuuttapankeille myönnettiin lupa kattaa termiiniostonsa ulkomaisella luotolla.

Vuosi 1981

Tuonnin rahoitusluottojen käyttöä rajoitettiin asettamalla valuuttapankeille tuontiluottokiintiöt.

Vuosi 1982

Valuuttapankeille annettiin kiertokirjeellä oikeus osallistua ulkomaisten pankkilainojen lainanantajakonsortioihin ja rahoittaa lainaosuutensa ulkomaisella luotolla.

Valuuttapankit oikeutettiin kiertokirjeellä jälleenrahoittamaan suorat sijoituksensa ulkomaille ulkomaisella luotolla.

Vuosi 1983

Valuuttapankkien tuojille myöntämien tuonnin rahoitusluottojen enimmäisaikaa pidennettiin kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen.

Vuosi 1984

Valuuttapankkien oikeuksia ulkomaiseen antolainaukseen laajennettiin. Ulkomailla asuville myönnettyjen luottojen jälleenrahoittamiseen edellytettiin käytettävän pääosin ulkomaista luottoa.

Ulkomailla asuvien vaihdettavilla tileillä olevat varat katsottiin kokonaisuudessaan pankkien ulkomaisiksi luotoiksi; mukaan luettiin markkamääräi-

sillä loro-tileillä olevat varat.

Vuosi 1985

Valuuttapankkeja kiellettiin rahoittamasta kotimaisia ulkomaan valuutan määräisiä luottoja eli ns. fennoluottoja termiinisopimusten katteeksi hankitulla valuutalla tai muilta pankeilta saaduilla valuuttatalletuksilla.

Vuosi 1986

Valuuttapankkien välittämien tuonnin rahoitusluottojen kiintiöt poistettiin.

Valuuttapankeille annettiin oikeus käyttää ulkomaista luottoa asiakkaittensa pitkäaikaisten vientisaamisten toimitusaikaiseen rahoittamiseen.

Tehdasteollisuutta tai varustamotoimintaa harjoittavat yritykset saivat oikeuden ottaa vähintään viiden vuoden ulkomaista luottoa oman toimintansa rahoittamiseen joko valuuttapankin välityksellä tai erityisrahoituslaitoksen välityksellä tai suoraan ulkomaiselta luotonantajalta. Lupaehdot piti kuitenkin toimittaa etukäteen Suomen Pankin hyväksyttäväksi.

Valuuttapankkien kotimaiset valuuttatalletukset rinnastettiin pankkien ulkomaiseen luotonottoon ja ns. fennoluotot kiellettiin asteittain.

Lähisukulaisten väliset ulkomaiset luotot ilman erityislupaa sallittiin enintään 100 000 markan arvosta kalenterivuodessa.

Vuosi 1987

Aiemmin teollisuusyrityksillä ja varustamoilla ollut oikeutta ottaa oman toimintansa rahoittamiseksi vähintään viiden vuoden ulkomaisia luottoja laajennettiin. Sama oikeus annettiin nyt liiketoi-

mintaa harjoittaville yhtiö- ja osuuskuntamuotoisille yrityksille yleensä lukuun ottamatta rahoitus- ja vakuutuslaitoksia sekä asunto- ja kiinteistösaakeyhtiöitä.

Vuosi 1988

Kunnat ja kuntaenemmistöiset yhtiöt saivat hakemuksesta luvan ottaa vähintään viiden vuoden rahoitusluottoja lähinnä tuotannollisia investointeja varten.

Vuosi 1989

Liiketoimintaa harjoittavien yritysten valuuttapankkien tai erityisrahoituslaitosten kautta ottamien, vähintään viiden vuoden ulkomaisten luottojen lupaehtoja ei tarvinnut enää toimittaa etukäteen Suomen Pankin hyväksyttäväksi.

Liiketoimintaa harjoittavien yritysten ottaman ulkomaisen rahoitusluoton vähimmäisluottoaika lyhennettiin saman vuoden syksyllä yhteen vuoteen.

Vuosi 1990

Kunnat, säätiöt, järjestöt ja muut yhteisöt (pl. vakuutuslaitokset, pankit, kiinnitysluottopankit, luotto-osakeyhtiöt sekä rahoitusyhtiöt) saivat oikeuden ottaa ilman Suomen Pankin lupaa ulkomailta keskimaksuajaltaan yli vuoden luottoja ja antaa ulkomaille yli vuoden luottoja. Aiemmin tämä oikeus oli ollut vain liiketoimintaa harjoittaneilla yrityksillä.

Myös rahoitussektorin yritysten mahdollisuudet harjoittaa ulkomaista toimintaa lisääntyivät.

Pankkien lisäksi voivat kiinnitysluottopankit, luotto-osakeyhtiöt sekä rahoitusyhtiöt hakemuksesta saada oikeuden niille asetettavan valuutta-asetettavan mukaisesti välittää ja ottaa ulkomaisia luottoja.

Myös yksityishenkilöt saivat oikeuden ilman erityislupaa myöntää yli vuoden luottoja ulkomailla asuvalle. Sama koski yksityishenkilöihin rinnastettavia asunto- ja kiinteistöosaakeyhtiöitä.

Vuosi 1991

Vuoden 1991 alusta lähtien poistettiin jäljellä olevat lyhytaikaisia pääomanliikkeitä koskevat rajoitukset muiden kuin yksityishenkilöiden ja näihin rinnastettavien yhteisöjen ulkomaisen luotonoton ollessa kyseessä. Viime mainittujen ulkomainen luotonotto tullaan sallimaan lokakuun 1991 alusta lukien rajoituksetta.

Suorat sijoitukset

Vuoden 1973 alussa suorat sijoitukset ulkomaille ja Suomeen olivat luvanvaraisia.

Vuosi 1985

Suorien sijoitusten osinkojen siirto ulkomaille poistettiin luvanvaraisuuden piiristä.

Vuosi 1987

Enintään 30 miljoonan markan vuotuiset suorat sijoitukset ulkomaille vapautettiin lupamenettelystä.

Vuosi 1988

Yritysten suorat sijoitukset ulkomaille vapautettiin luvanvaraisuudesta. Vapautus ei koskenut rahoitussektoria, yksityishenkilöitä eikä maksusopimusmaita.

Vuosi 1989

Yritysten suorat sijoitukset ulkomaisiin kiinteistö-sijoitusyhtiöihin ilman Suomen Pankin lupaa sallittiin.

Rahoitussektorilla toimiville yrityksille annettiin mahdollisuus hakemuksesta saada lupa sijoittaa ulkomaisen kiinteistösijoitusyhtiön osakkeisiin.

Rahoitus- ja vakuutussektorin suorat sijoitukset ulkomaille ilman erityislupaa sallittiin myöhemmin samana vuonna kokonaan.

Suorat sijoitukset Suomeen tulivat vapaiksi lukuun ottamatta rahoitus- ja vakuutussektorille tehtäviä sijoituksia sekä maksusopimusmaista tehtäviä sijoituksia.

Vuosi 1990

Yksityishenkilöt saivat oikeuden ilman Suomen Pankin lupaa tehdä ulkomaille suoria sijoituksia.

Vuosi 1991

Suorat sijoitukset Suomeen vapautuivat kokonaan luvanvaraisuudesta.

Portfoliosijoitukset

Vuoden 1973 alussa ulkomailla asuvat saivat ostaa Helsingin Arvopaperipörssistä valuuttapankin välityksellä suomalaisia osakkeita ja joukkovelkakirjoja. Suomessa asuva ei saanut ostaa ulkomaisia arvopapereita. Valuuttapankeille ja eräille vakuutusyhtiöille oli kuitenkin annettu lupia sijoittaa ulkomaisiin arvopapereihin tiettyjen rajoitusten mukaisesti.

Ulkomailla asuva saattoi pitää kotimaisella markkantililla Suomessa lähinnä Suomessa olevasta omaisuudesta saamia tuloja tai omaisuuden myynnistä saamia varoja. Valuuttamääräykset eivät rajoittaneet ulkomailla asuvan oikeutta ostaa kiinteistöjä Suomesta. Ulkomaalaisen oikeutta hankkia kiinteistöjä Suomesta sääteli kylläkin rajoituslaki.

Suomessa asuva ei voinut pitää sijoitustiliä ulkomailla. Tosin viejien ja varustamoiden poikkeuslupatileihin ulkomailla ei liittynyt ajallisia eikä määrällisiä rajoituksia.

Vuosi 1981

Valuuttapankeille myönnettiin kiertokirjeellä lupa välittää suomalaisia obligaatioita ja debentuureja ulkomailla asuville myös suoraan emissiosta.

Vuosi 1984

Valuuttapankkien oikeuksia kauppoihin ulkomaisilla arvopapereilla, erityisesti osakkeilla, laajennettiin.

Ulkomaista vakuutusliikettä harjoittavien vakuutusyhtiöiden oikeutta sijoittaa ulkomaisesta vakuutus-toiminnasta saamiaan varoja ulkomaisiin arvopapereihin laajennettiin.

Vuosi 1985

Helsingin Arvopaperipörssissä noteerattujen joukkovelkakirjojen myynti ulkomailla asuville kiellettiin toistaiseksi.

Vuosi 1986

Sijoitukset julkisesti noteerattuihin ulkomaisiin arvopapereihin ja ulkomaisten rahalaitosten tileille ilman erityislupaa sallittiin 10 000 markan enimmäismäärään saakka kalenterivuotta ja Suomessa asuvaa kohti. Suomessa asuvien oikeutta hankkia ulkomaisia arvopapereita laajennettiin myöhemmin samana vuonna niin, että hankkijakohtainen 10 000 markan rajoitus ei koskenut Helsingin Arvopaperipörssistä tai valuuttapankkien ylläpitämiltä OTC-markkinoilta hankittavia, Suomessa noteerattuja tai Suomen Pankin erityisluvallaan hankittavaksi hyväksymiä arvopapereita.

Ulkomaiset tavarasijoitukset sallittiin ilman erityislupaa 100 000 markan arvosta kalenterivuodessa.

Suomalaisia joukkovelkakirjoja ja suomalaisten sijoitusrahaston osuuksia sallittiin myydä ulkomailta asuville ilman Suomen Pankin lupaa, jos ne ostettiin aikaisemmin hankittujen suomalaisten joukkovelkakirjojen tuotoilla ja myyntituloilla tai Suomesta ulkomaille muuttaneen henkilön kotimaisella markkatilillä olevilla varoilla.

Vuosi 1987

Suomessa asuva sai oikeuden ostaa ulkomaisia julkisesti noteerattuja arvopapereita ilman erityislupaa 50 000 markalla.

Vuosi 1988

Ulkomaisten julkisesti noteerattujen arvopapereiden hankinta ilman lupaa sallittiin 300 000 markan arvosta.

Vuosi 1989

Talletusten tekeminen ulkomaisiin rahalaitoksiin ja säästöhenkivakuutusten ottaminen ulkomailta sallittiin vapaan sijoitusmäärän (300 000 markkaa) rajoissa.

Vuosi 1989

Eräille vakuutustoimintaa harjoittaville yrityksille annettiin mahdollisuus hakemuksesta saada lupa vapaan sijoitusmäärän ylittäviin sijoituksiin.

Vuosi 1989

Liiketoimintaa harjoittavien yritysten arvopaperi-, tili- ja tavarasijoitukset ulkomaille sallittiin ilman enimmäismäärää.

Liiketoimintaa harjoittavien yritysten kiinteistö-sijoitukset tulivat niin ikään vapaiksi.

Vuosi 1990

Markkamääräisten joukkovelkakirjojen myyntiä ulkomailla asuvalle koskenut kiello kumottiin 1.2.1990 jälkeen liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjojen osalta. Samalla ulkomailla asuville myönnettiin oikeus laskea Suomessa liikkeeseen markkamääräisiä joukkovelkakirjalainoja.

Suomalaiset yritykset saivat luvan ilman erityislupaa laskea liikkeeseen osakkeita ulkomailla.

Pörssiehto kumottiin, eli ulkomaalaiset saivat oikeuden ilman erityislupaa hankkia suomalaisia osakkeita muualtakin kuin pörssistä. Valuuttapankin tai arvopapereiden välittäjän ei enää edellytetty olevan kaupan välittäjänä.

Kunnat, säätiöt, järjestöt ja muut yhteisöt (pl. vakuutuslaitokset, pankit, kiinnitysluottopankit, luotto-osakeyhtiöt sekä rahoitusyhtiöt) saivat oikeuden tehdä portfoliosijoituksia ulkomaille ilman ylärajaa. Aiemmin tämä oikeus oli ollut vain liike-toimintaa harjoittaneilla yrityksillä.

Rahoitussektorin yritysten mahdollisuudet ulkomaisen toiminnan harjoittamiseen lisääntyivät. Pankkien lisäksi voivat kiinnitysluottopankit, luotto-osakeyhtiöt ja rahoitusyhtiöt hakemuksesta saada oikeuden tehdä ulkomaisia sijoituksia.

Yksityishenkilöiden ulkomaisilta sijoituksilta poistettiin rajoitukset. Yksityishenkilöt saivat oikeuden sijoittaa ulkomaisiin arvopapereihin, ulkomaille jääviin tavaroihin ja ulkomaisille tileille ilman ylärajaa. Sama koski yksityishenkilöihin rinnastettavia asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöitä.

Suomessa asuva sai myös oikeuden ostaa markoilla valuuttaa ilman enimmäismäärää pantavaksi Suomessa

olevalle valuuttamääräiselle tililleen.

Vuosi 1991

Rahamarkkinainstrumenttien ostoa ja myyntiä koskevat rajoitukset poistettiin.

Ennen 1.2.1990 liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjojen myynti ulkomailla asuvalle sallittiin.

Kiinteistö- ja asuntosijoitukset (yksityishenkilöt ja asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöt)

Vuoden 1973 alussa yksityishenkilöille myönnettiin valuuttaa 75 000 markan arvosta ulkomailla sijaitsevan vapaa-ajanasunnon hankkimiseen, jos hakijalla oli tervehdelliset perusteet asunnon hankintaan.

Vuosi 1979

Ulkomaisen vapaa-ajanasunnon hankinta sallittiin Suomen Pankin erityisluvalla ilman ehtoa tervehdellisistä syistä. Kauppahinta sai olla enintään 150 000 markkaa.

Vuosi 1981

Ulkomaisen vapaa-ajanasunnon hankintaraja korotettiin 175 000 markkaan.

Vuosi 1982

Ulkomaisen vapaa-ajanasunnon hankintaraja korotettiin 250 000 markkaan.

Vuosi 1983

Ulkomaisen vapaa-ajanasunnon hankintaraja korotettiin 300 000 markkaan.

Vuosi 1986

Ulkomaisen vapaa-ajanasunnon hankintaraja nostettiin 600 000 markkaan.

Vuosi 1987

Enintään 600 000 markan arvoisen ulkomaisen vapaa-ajan-asunnon hankinta ei enää vaatinut Suomen Pankin lupaa.

Vuosi 1988

Enintään miljoonan markan arvoisten ulkomaisten asuntojen ja kiinteistöjen hankinta ilman erityislupaa sallittiin.

Vuosi 1990

Ulkomaisten asuntojen ja kiinteistöjen hankinnalta poistettiin rajoitukset.

Valuuttamarkkinatoiminnot

Vuoden 1973 alussa valuuttapankeilla oli oikeus termiinkaappoihin ulkomailla ja Suomessa asuvien kanssa, jos terminoinnilla oli nk. kaupallinen tausta.

Vuosi 1983

Ruplan termiinkurssien määrääminen ja ruplamääräisten termiinkaappojen tekeminen lopetettiin.

Valuuttapankeille annettiin yleislupa osallistua futuurimarkkinoihin omaan tai asiakasyrityksensä lukuun.

Suomessa asuvien termiinisopimukset ulkomailla asuvan kanssa sallittiin ilman erityislupaa kahden ulkomaanvaluutan välillä.

Vuosi 1985

Yritysten mahdollisuuksia suojautua valuuttakurssiriskeiltä laajennettiin siten, että valuuttapankeille annettiin ilman erityislupaa oikeus välittää kahden ulkomaanvaluutan välisiä optioita.

Vuosi 1986

Uusilla termiinimääräyksillä täsmennettiin aikaisempia määräyksiä. Termiinikaupan kaupalliseksi taustaksi hyväksyttiin myös yrityksen valuutta-asema. Nettoaseman laskentaperusteet oli erikseen hyväksyttävä Suomen Pankissa. Kuten aikaisemminkin, yritykset voivat terminoida vain vähentääkseen valuuttakurssiriskiään.

Vuosi 1987

Valuuttapankeille annettiin oikeus kirjoittaa ja ostaa markkaoptioita. Samalla Suomessa asuvat saivat oikeuden ostaa valuuttapankilta markkaoptioita sekä asettaa valuuttapankille muita kuin markkaoptioita. Suomessa asuville sallittiin myös kahden ulkomaanvaluutan välisten optio- ja futuurisopimusten osto suoraan ulkomailla asuvalta.

Vuosi 1989

Valuutanvaihto-, valuuttafutuuri- ja muut peruuttamattomat valuuttamarkkinasopimukset rinnastettiin termiinisopimuksiin.

Suomessa asuva sai oikeuden ilman erityislupaa tehdä valuuttapankin ja ulkomailla asuvan kanssa korkotermiinisopimuksia sekä koronvaihto-, korkofutuuri- ja muita vastaavia sopimuksia. Markkakorkosopimuksia ei kuitenkaan sallittu.

Suomessa asuva sai oikeuden ilman erityislupaa asettaa kahden ulkomaanvaluutan välisiä valuuttaoptiosopimuksia ulkomailla asuvalle sekä ostaa valuuttapankilta ja ulkomailla asuvalta korko-optiosopimuksia markkakorko-optioita lukuun ottamatta.

Vuosi 1990

Suomen Pankki teki periaatepäätöksen, jonka mukaan ulkomailta käsin toimivalle ulkomailla asuvalle

markkinatakaajalle voitiin hakemuksesta myöntää lupa toimia Suomen johdannaismarkkinoilla.

Suomalaisiin osakkeisiin perustuvien johdannaisinstrumenttien myynti ulkomailla asuvalle ilman erityislupaa sallittiin. Samoin sidottuihin osakkeisiin oikeuttavien optiotodistusten myynti sallittiin.

Suomessa asuvat saivat oikeuden ilman rajoituksia ostaa ja asettaa ulkomaisiin osakkeisiin perustuvia johdannaisinstrumentteja.

Vuosi 1991

Valuutta- ja korkojohdannaisinstrumentteja koskevat rajoitukset ja termiinisopimusten kaupallisen taustan vaatimus poistettiin.

Matkavaluutta

Vuoden 1973 alussa Suomessa asuvat saivat ilman Suomen Pankin lupaa hankkia matkavaluutta 3 000 markan arvosta.

Vuosi 1979

Maksuvälineiden maastaviennin enimmäismäärä nostettiin 3 000 markasta 5 000 markkaan. Yli 100 markan nimellisarvoisten markkasetelien maastavienti ja maahantuonti kiellettiin. Valuutan hankinta- ja luovutusoikeuksia laajennettiin.

Vuosi 1984

Maksuvälineiden tuontia ja vientiä koskevia määryksiä muutettiin siten, että Suomessa asuva sai oikeuden ilman erityislupaa viedä mukanaan yhteensä enintään 10 000 markan edestä maksuvälineitä. Lisäksi kumottiin nimellisarvoltaan 100:aa markkaa suurempien markkaseteleiden vienti- ja tuontikielto.

Vuosi 1986

Matkavaluuttaa sai ostaa ilman enimmäismäärää matkavaluutan ostajan tekemän kustannusarvion perusteella.

Vuosi 1991

Kustannusarvion esittämisestä ja maksuvälineiden vientitodistuksen käytöstä luovuttiin.

Tilit

Ulkomailla asuvan tilit Suomessa

Vuoden 1973 alussa ulkomailla asuvalla sai olla valuuttapankissa vaihdettava tili, sidottu tili ja pääomatili. Muukin suomalainen rahalaitos saattoi pitää pääomatiliä ulkomailla asuvalle. Vaihdettavaa tiliä sai hyvittää rajoituksetta ulkomailta ja toiselta vaihdettavalta tililtä siirrettävillä varoilla. Tilin veloittaminen Suomessa ja tilivarojen siirto ulkomaille oli vapaata. Sidottua tiliä pidettiin Suomen ja eräiden maiden välisten maksusopimusten mukaisia maksuja varten. Pääomatiliä voitiin hyvittää paitsi Suomessa omistetun omaisuuden tuotoilla ja myyntituloilla myös ulkomailta käsin tai vaihdettavalla tai sidotulla tilillä olevilla varoilla. Tiliä sai veloittaa vapaasti Suomessa, mutta tilivarojen siirto ulkomaille oli luvanvaraista.

Vuosi 1974

Pääomatilin hyvittäminen vaihdettavalta tai sidotulta tililtä samoin kuin ulkomailta kiellettiin.

Valuuttapankeille annettiin kuitenkin lupa hyvittää pääomatiliä rajoituksetta seuraavissa tapauksissa:

- jos kyseessä oli diplomaatin tili
- jos kyseessä olivat juoksevat palkka- yms. tulot, jotka tilinhaltija sai Suomesta täällä oleskelunsa aikana

- jos kyseessä olivat ulkomailta tulevat suoritukset ja tilinhaltija oli Suomen kansalainen.

Vuosi 1986

Sidottua tiliä koskevat määräykset poistettiin valuuttamääräyksistä.

Pääomatilin nimi muutettiin kotimaiseksi markkatiliksi. Varojen siirto ulkomailta tilille ilman Suomen Pankin erityislupaa sallittiin vuoden 1974 yleisluvan tarkoittamien tapausten lisäksi myös, jos siirrettävät varat olivat tilinhaltijan henkilökohtaista palkkaa, palkkioita tai stipendejä ja jos niiden siirto liittyi tilinhaltijan oleskeluun Suomessa. Tilin veloittaminen Suomessa kiellettiin Suomesta ulkomaille vietyjen tavaroiden ja ulkomaille myytyjen palveluiden maksamiseksi.

Kotimaisen markkatilin varojen siirto ulkomaille ilman Suomen Pankin lupaa sallittiin, jos varat olisi voitu tilin hyvittämisen sijasta siirtää valuuttapankkiautomaatiikkaa käyttäen suoraan ulkomaille.

Vuosi 1989

Varojen siirto ulkomailla asuvan kotimaiselta markkatililtä ilman Suomen Pankin erityislupaa sallittiin, jos tiliä oli hyvitetty valuuttamääräysten edellyttämällä tavalla.

Vuosi 1990

Valuuttamääräyksistä poistettiin kaikki ulkomailla asuvan vaihdettavia tilejä ja kotimaisia markkatilejä koskeneet rajoitukset.

Suomessa asuvan tilit (pl. ulkomaiset sijoitustilit)

Vuonna 1973 Suomessa asuvalla voi olla valuuttapankissa kotimainen valuuttatili. Tiliä saattoi hyvitet-

tää kotiutetuilla varoilla sekä käyttämättä jääneellä matkavaluutalla. Valuutan nosto tililtä ja varojen siirto ulkomaille oli sallittua vain valuuttamääräyksissä lueteltujen maksujen suorittamiseksi tai matkavaluutan ostamiseksi. Tilin pitäminen ulkomailla oli luvanvaraista. Lupia myönnettiin viejille, vakuutusyhtiöille ja varustamoille maksujen hoito- ja keräilytilien pitämistä varten.

Vuosi 1977

Ulkomailla työskentelevät Suomessa asuvat henkilöt saivat oikeuden tallettaa palkkavaransa vaihdettavalle tilille valuuttapankkiin.

Vuosi 1986

Kotimaisen valuuttatilin hyvittäminen sallittiin myös tarkoitukseensa käyttämättä jääneen valuutan määrällä, jos valuutta oli peräisin kotimaiselta valuuttatililtä.

Valuuttamääräyksiin kirjattiin jo 70-luvulla hiljaisesti omaksuttu tulkinta, jonka mukaan kotimaisten valuuttatilien väliset maksut valuuttana sallittiin.

Vuosi 1990

Valuutan osto kotimaisen valuuttatilin hyvittämiseksi sallittiin rajoituksetta.

Vuosi 1991

Suomessa asuvien maksujenhoitoa tai keräilyä varten ulkomailla pidettävät tilit sallittiin rajoituksetta ilman Suomen Pankin erityislupaa.

RAHANARVON MUUTOSKERROIN, TUOKKUHINTAINDEKSIN MUKAAN

Vuosi	Kerroin	Vuosi	Kerroin	Vuosi	Kerroin
1917	464	1942	64,9	1967	5,78
1918	267	1943	57,1	1968	5,22
1919	200	1944	51,7	1969	5,04
1920	130	1945	36,0	1970	4,83
1921	122	1946	23,0	1971	4,60
1922	127	1947	19,1	1972	4,24
1923	141	1948	14,5	1973	3,61
1924	141	1949	14,4	1974	2,90
1925	137	1950	12,3	1975	2,56
1926	142	1951	8,85	1976	2,30
1927	141	1952	8,77	1977	2,08
1928	140	1953	9,08	1978	1,98
1929	146	1954	9,21	1979	1,81
1930	159	1955	9,40	1980	1,56
1931	170	1956	8,85	1981	1,38
1932	158	1957	8,17	1982	1,28
1933	159	1958	7,55	1983	1,21
1934	159	1959	7,50	1984	1,14
1935	158	1960	7,23	1985	1,08
1936	153	1961	7,18	1986	1,14
1937	129	1962	7,06	1987	1,12
1938	138	1963	6,83	1988	1,08
1939	131	1964	6,34	1989	1,03
1940	97,9	1965	6,08	1990	1,00
1941	80,0	1966	5,96		

LÄHDELUETTELO

A. SÄADÖKSET

Armollinen asetus, joka koskee ulkolaisen valuutan ostoa Suomessa, 22.12.1916 (96/16)

Keisarillisen Suomen Senaatin päätös ulkomaisen valuuttakaupan järjestelystä Suomessa, 13.3.1917 (15/17)

Suomen Senaatin päätös valuuttakaupan harjoittamisesta, 27.5.1918 (33/18)

Laki, joka sisältää väliaikaisia säännöksiä valuuttakaupan harjoittamisesta, 27.7.1918 (77/18)

Valtioneuvoston päätös, joka sisältää tarkempia määräyksiä valuuttakaupan harjoittamisesta, 20.12.1918 (179/18)

Valtioneuvoston päätös erinäisistä määräyksistä valuuttakaupan harjoittamisesta, 15.3.1919 (27/19)

Laki, joka sisältää väliaikaisia säännöksiä valuuttakaupan harjoittamisesta, 30.4.1919 (50/19)

Valtioneuvoston päätös, joka sisältää tarkempia määräyksiä valuuttakaupan harjoittamisesta, 3.5.1919 (54/19), muutettu 11.9.1919/117

Laki, jolla Hallitus oikeutetaan antamaan määräyksiä valuuttakaupan harjoittamisesta, 18.12.1919 (145/19)

Valtioneuvoston päätös valuuttakaupan harjoittamista koskevistä määräyksistä, 19.12.1919 (145/19)

Valtioneuvoston päätös valuuttakaupan harjoittamista ja sen valvontaa koskevistä määräyksistä, 16.2.1920 (23/20), muutettu 25.6.1920/197

Laki, jolla hallitus oikeutetaan antamaan määräyksiä ulkomaisen valuutan ostosta ja myynnistä, 30.3.1920 (63/20)

Valtioneuvoston päätös Valtioneuvoston valuuttakaupan harjoittamisesta ja sen valvonnasta 16 päivänä helmikuuta 1920 antamien määräyksiä voimassaoloajan pidentämisestä, 30.3.1920 (64/20)

Valtioneuvoston päätös viennin kautta kertyvien valuuttojen myynnistä Suomen Pankille, 22.4.1920 (111/20)

Valtioneuvoston päätös, jolla kumotaan erinäiset pykälät Valtioneuvoston 16 päivänä helmikuuta 1920 antamassa päätöksessä valuuttakaupan harjoittamista ja sen valvontaa koskevista määräyksistä, 28.10.1920 (272/20)

Valtioneuvoston päätös valuuttakaupan harjoittamista ja sen valvontaa koskevien määräysten muuttamisesta, 12.2.1921 (39/21)

Laki, jolla hallitus oikeutetaan antamaan määräyksiä ulkomaisen valuutan ostosta ja myynnistä, 24.3.1921 (76/21)

Valtioneuvoston päätös valuuttakaupan harjoittamista ja sen valvontaa koskevista määräyksistä, 24.3.1921 (77/21), muutettu 28.4.1921/121, 8.9.1921/208

Laki valuuttakaupan harjoittamisesta, 29.5.1922 (126/22)

Valtiovarainministeriön päätös, joka sisältää lähemmät määräykset valuuttakaupan harjoittamisesta ja sen valvonnasta, 29.5.1922 (127/22)

Valtiovarainministeriön päätös, joka sisältää lähemmät määräykset valuuttakaupan harjoittamisesta ja sen valvonnasta, 15.11.1923 (248/23)

Valtiovarainministeriön päätös marraskuun 15 päivänä 1923 annetun valtiovarainministeriön lähempiä määräyksiä valuuttakaupan harjoittamisesta ja sen valvonnasta sisältävän päätöksen 2 §:n kumoamisesta, 25.5.1926 (151/26)

Asetus valuuttakaupan harjoittamisesta 29 päivänä toukokuuta 1922 annetun lain väliaikaisesta soveltamisesta, 5.10.1931 (267/31)

Laki puolustusvalmiuden tehostamisesta sodanvaaran uhattessa, 16.6.1939 (193/39)

Valtioneuvoston päätös ulkomaanrahan määräisten ja ulkomaisten varojen ja velkojen ilmoittamisesta, 8.9.1939 (266/39)

Valtioneuvoston päätös, joka sisältää tarkempia määräyksiä ulkomaanrahan ja ulkomaisten varojen ja velkojen ilmoittamisesta, 12.9.1939 (269/39)

Valtioneuvoston päätös rahan ja arvopapereiden maasta viennistä sekä ulkomaan valuutan ja ulkomaanrahan määräisten saatavien luovuttamisesta Suomen Pankille, 25.10.1939 (357/39), muutettu 11.4.1940/140

Laki sotatilasta annetun lain muuttamisesta, 4.11.1939 (383/39)

Valtioneuvoston päätös ulkomaille matkalla olevassa aluksessa kotimaan paikkakunnasta toiseen matkustavan henkilön mukanaan viemän rahan ja arvopapereiden valvonnasta niiden maasta viennin estämiseksi, 2.2.1940 (46/40)

Valtioneuvoston päätös rahan ja arvopapereiden maasta viennistä sekä ulkomaan valuutan ja ulkomaanrahan määräisten saatavien luovuttamisesta Suomen Pankille, 31.10.1940 (586/40)

Asetus ulkomaille matkustamisen taloudellisista edellytyksistä, 5.12.1940 (686/40)

Laki talouselämän säännöstelemisestä poikkeuksellisissa oloissa, 6.5.1941 (303/41), muutettu 7.8.1942/633, 30.12.1943/1063, 29.12.1944/1023, 28.12.1945/1313

Valtioneuvoston päätös rahan ja arvopapereiden maasta viennistä sekä ulkomaan valuutan ja ulkomaanrahan määräisten saatavien luovuttamisesta Suomen Pankille, 12.6.1941 (444/41), muutettu 28.2.1946/172, 15.1.1948/25

Valtioneuvoston päätös maksuvälineiden, arvopapereiden ja saamisten hankkimisesta ja käyttämisestä eräissä tapauksissa, 5.9.1941 (664/41)

Valtioneuvoston päätös Suomen-Ruotsin maarajalla tapahtuvassa ns. pikku rajakaupassa käytettävän Suomen rahan viennin säännöstelemisestä ja rajapassinhaltijan oikeudesta viedä rahaa maasta sekä rajapassin nojalla Ruotsiin tapahtuvan matkustamisen taloudellisista edellytyksistä, 26.3.1942 (238/42)

Valtioneuvoston päätös ulkomaisten saatavien ja velkojen sekä jalojen metallien ilmoittamisesta, 14.9.1945 (896/45)

Valtioneuvoston päätös eräiden arvopapereiden maahan tuonnin kieltämisestä, 31.1.1946 (76/46)

Valtioneuvoston päätös ulkomaisten osakkeiden ja obligatioiden luovuttamisesta Suomen Pankille, 16.5.1946 (369/46)

Asetus ulkomaille matkustamisen taloudellisista edellytyksistä annetun asetuksen kumoamisesta, 31.7.1947 (630/47)

Asetus ulkomaille matkustamisen taloudellisista edellytyksistä, 5.12.1940 (686/40)

Laki talouselämän säännöstelemisestä poikkeuksellisissa oloissa, 6.5.1941 (303/41), muutettu 7.8.1942/633, 30.12.1943/1063, 29.12.1944/1023, 28.12.1945/1313

Valtioneuvoston päätös rahan ja arvopapereiden maasta viennistä sekä ulkomaan valuutan ja ulkomaanrahan määräisten saatavien luovuttamisesta Suomen Pankille, 12.6.1941 (444/41), muutettu 28.2.1946/172, 15.1.1948/25

Valtioneuvoston päätös maksuvälineiden, arvopapereiden ja saamisten hankkimisesta ja käyttämisestä eräissä tapauksissa, 5.9.1941 (664/41)

Valtioneuvoston päätös Suomen-Ruotsin maarajalla tapahtuvassa ns. pikku rajakaupassa käytettävän Suomen rahan viennin säännöstelemisestä ja rajapassinhaltijan oikeudesta viedä rahaa maasta sekä rajapassin nojalla Ruotsiin tapahtuvan matkustamisen taloudellisista edellytyksistä, 26.3.1942 (238/42)

Valtioneuvoston päätös ulkomaisten saatavien ja velkojen sekä jalojen metallien ilmoittamisesta, 14.9.1945 (896/45)

Valtioneuvoston päätös eräiden arvopapereiden maahan tuonnin kieltämisestä, 31.1.1946 (76/46)

Valtioneuvoston päätös ulkomaisten osakkeiden ja obligatioiden luovuttamisesta Suomen Pankille, 16.5.1946 (369/46)

Asetus ulkomaille matkustamisen taloudellisista edellytyksistä annetun asetuksen kumoamisesta, 31.7.1947 (630/47)

Asetus ulkomaanmatkojen rajoittamisesta annetun asetuk-
sen voimassaoloajan pitentämisestä, 26.9.1947 (713/47)

Valtioneuvoston päätös ulkomaanmatkoista, 12.12.1947
(890/47)

Laki valuutan säännöstelemisestä, 23.4.1948 (320/48),
muutettu 15.12.1950/590, 18.12.1952/428, 30.12.1954/502,
23.12.1955/517, 21.12.1956/622, 30.12.1957/463,
23.12.1958/514

Valtioneuvoston päätös valuutan säännöstelemisestä,
29.4.1948 (341/48)

Valtioneuvoston päätös valuutan säännöstelemisestä,
30.12.1948 (966/48), muutettu 13.10.1949/638,
5.4.1950/174, 21.3.1951/175, 13.12.1951/658,
30.5.1952/228, 3.7.1952/274

Valtiovarainministeriön päätös valuutan säännöstelemi-
sestä johtuvasta pyöreän puutavaran ja polttopuun vien-
nin valvonnasta, 28.3.1951 (176/51)

Valtioneuvoston päätös valuutan säännöstelemisestä,
15.1.1953 (16/53), muutettu 30.10.1953/409, 29.4.1954/
212, 3.6.1954/259, 25.1.1956/71, 15.11.1956/560,
21.11.1957/379, 14.5.1958/201, 21.5.1959/230

Valtiovarainministeriön päätös eräistä poikkeuksista
valuutan säännöstelemisestä annetun valtioneuvoston
päätöksen määräyksiin, 26.3.1954 (148/54)

Valtiovarainministeriön päätös maahan tuodun tavaran ja
sitä koskevan maksun ilmoittamisesta, 21.11.1957
(380/57)

Laki valuutan säännöstelystä, 4.12.1959 (441/59),
muutettu 14.12.1962/597, 13.11.1964/544, 9.12.1966/600,
29.11.1968/647, 30.12.1970/865

Valtioneuvoston päätös valuutan säännöstelystä,
17.12.1959 (463/59), muutettu 24.11.1960/445,
18.10.1962/538, 29.10.1965/558, 9.2.1967/83,
22.5.1969/317, 18.3.1970/212, 30.12.1970/866

Valuuttakauppalaki, 30.12.1959 (538/59)

Valuuttakauppa-asetus, 30.12.1959 (539/59)

Valtiovarainministeriön päätös valuutan säännöstelystä
annetun valtioneuvoston päätöksen täytäntöönpanosta ja
soveltamisesta, 31.12.1959 (547/59), muutettu
25.1.1961/60, 12.12.1964/613, 27.12.1967/634

Laki oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa,
29.12.1972 (909/72)

Valuuttalaki, 29.12.1972 (910/72), muutettu
20.12.1974/942, 23.12.1976/1016, 22.12.1978/1031,
30.12.1980/1018

Valtioneuvoston päätös valuuttalain täytäntöönpanosta,
29.12.1972 (911/72), muutettu 4.11.1976/871,
21.2.1979/197, 30.6.1982/504, 8.12.1983/924,
9.2.1984/155

Suomen Pankin päätös valuuttalain täytäntöönpanosta
annetun valtioneuvoston päätöksen soveltamisesta,
29.12.1972 (912/72), muutettu 13.6.1973/473,
10.9.1973/720, 22.1.1974/71, 22.11.1974/933, 28.8.1975/
699, 27.1.1976/90, 22.2.1977/218, 17.6.1977/524,
21.6.1977/ 525, 18.4.1978/343, 13.10.1978/799,
30.1.1979/236, 20.2.1980/217, 10.10.1980/780,
9.11.1982//909, 11.3.1983/390, 18.11.1983/942,
26.3.1984/281, 19.2.1985/209

Valuuttalaki, 13.12.1985 (954/85), muutettu 24.8.1990/
828, 30.11.1990/1060

Valtioneuvoston päätös valuuttalain täytäntöönpanosta,
13.12.1985 (955/85), muutettu 5.12.1990/1061

Suomen Pankin päätös valuuttalain täytäntöönpanosta
annetun valtioneuvoston päätöksen soveltamisesta,
13.12.1985 (979/85), muutettu 14.1.1986/33,
18.4.1986/344, 13.5.1986/345, 13.6.1986/503,
27.1.1987/81, 26.2.1987/237, 5.3.1987/259,
13.5.1987/513, 9.7.1987/684, 2.9.1987/752,
19.11.1987/881, 15.12.1987/4, 27.5.1988/465,
21.6.1988/620, 9.11.1988/938, 8.11.1988/996,
9.12.1988/1089, 20.1.1989/90, 14.4.1989/371,
14.4.1989/372, 23.5.1989/474, 15.6.1989/620,
21.6.1989/621, 7.9.1989/791, 3.10.1989/892,
19.12.1989/12, 12.1.1990/40, 22.5.1990/472,
31.5.1990/487, 21.6.1990/618, 17.8.1990/713,

Suomen Pankin päätös valuuttalain täytäntöönpanosta
annetun valtioneuvoston päätöksen soveltamisesta,
2.11.1990 (985/90), muutettu 21.12.1990/1399 ja
15.3.1991/529.

Laki oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa annetun lain
kumoamisesta, 30.11.1990 (1059/90).

B. HALLITUKSEN ESITYKSET

Esitys

- laiksi sotatilasta annetun lain muuttamisesta (14/1939)
- laiksi talouselämän säännöstelemisestä poikkeuksellisissa oloissa sekä laiksi väestön toimeentuloa vaarantavien rikosten rankaisemisesta (157/1940)
- laiksi talouselämän säännöstelemisestä poikkeuksellisissa oloissa annetun lain muuttamisesta (115/1944)
- laiksi valuutan säännöstelemisestä ja laiksi säännöstelyrikosten rankaisemisesta annetun lain muuttamisesta (154/1947)
- laiksi valuutan säännöstelemisestä annetun lain muuttamisesta (111/1950, 80/1952, 100/1954, 109/1955, 114/1956, 117/1957, 18/1958)
- laiksi valuutan säännöstelystä (86/1959)
- valuuttakauppalaiksi (87/1959)
- laiksi valuutan säännöstelystä annetun lain muuttamisesta (114/1962, 116/1964, 49/1966, 92/1968, 170/1970)
- valuuttalaiksi (217/1972)
- laiksi oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa (218/72)
- laiksi valuuttalain muuttamisesta (183/1974, 220/1976, 236/1978, 196/1980)

- valuuttalaiksi (157/1985)
- laiksi valuuttalain muuttamisesta (48/1990)
- laiksi oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa
annetun lain kumoamisesta (49/1990)

C. MUUT LÄHTEET

Dahmen, E (1963) Suomen taloudellinen kehitys ja talouspolitiikka. Vuodet 1949 - 1962 sekä tulevaisuuden näkymiä. Suomen Pankki, sarja C:4. Helsinki.

Hietalahti, J - Huomo, A (1987) Pääomanliikkeiden säätely Suomessa ja muissa OECD-maissa. Suomen Pankki, sarja A:67. Helsinki.

Ilmanen, A (1986) Valuutansäännöstely ja valuuttalainsäädäntö Suomessa vuodesta 1939 lähtien. Tutkielma. Helsingin Yliopiston Oikeustieteellinen tiedekunta. Helsinki.

Kiema, P (1991) Ulkomaisten luottojen säätelystä. Suomen Pankin tilasto-osaston selvitys. Moniste. Helsinki.

Knoellinger, C E (1941) Valutaregleringen. Ekonomiska Samfundets tidskrift, ny serie, häfte 53. Helsingfors.

Laurila, J (1982) Ulkomaiset pääomanliikkeet 1970-luvulla. Suomen Pankki, sarja A:54. Helsinki.

Nordman, T (1978) Termiinimarkkinoiden toiminnasta ja tavoitteista. Suomen Pankin valuuttapolitiikan osaston keskustelualoitteita 1982:7. Helsinki.

Nykyinen valuutansäännöstely (1982). Suomen Pankin valuuttamääräystoimikunnan asettaman mikrotyöryhmän selvitys. Moniste. Helsinki.

Pekkarinen, J - Vartiainen, J - Väisänen, J - Åkerholm, J (1984) Suomalainen finanssipolitiikka ja kysynnän säätely. Teoksessa Sata vuotta suomalaista kansantaloustiedettä. Kansantaloudellinen yhdistys 1884 - 1984. Vammala.

Rossi, R (1947) Suomen korkotaso ja korkopolitiikka vuosina 1918 - 1947. Teoksessa Taloudellisia selvityksiä 1947. Suomen Pankin sarja A:7. Helsinki.

Sipponen, K (1965) Lainsäädäntövallan delegominen. Vammala.

Suomen Pankin 1.1.1973 - 31.12.1985 voimassa ollut Valuuttamääräykset-julkaisu muutoksineen.

Suomen Pankin 1.1.1986 lähtien voimassa ollut Valuuttamääräykset-julkaisu muutoksineen.

Suomen Pankin kiertokirjeet haarakonttoreille vuodesta 1926.

Suomen Pankin kiertokirjeet liikepankeille vuodesta 1967.

Suomen Pankin Monthly Bulletin -julkaisut vuosilta 1939 - 1990.

Suomen Pankin tiedotteet tiedotusvälineille vuosina 1986 - 1990.

Suomen Pankin valuuttakiertokirjeet vuodesta 1960.

Suomen Pankin valuuttamääräysprojektin aineistoa vuosilta 1984 - 1985.

Suomen Pankin valuuttamääräystoimikunnan aineistoa vuosilta 1981 - 1983.

Suomen Pankin vuosikirjat 1959 - 1990.

Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi (1982). (Toim.) J Ahvenainen - E Pihkala - V Rasila. Helsinki.

Tamminen, M (1947) Suomen valuuttapolitiikka ja markan ulkomainen arvo kultakannasta luopumisen jälkeen. Teoksessa Taloudellisia selvityksiä 1947. Suomen Pankin sarja A:7. Helsinki.

Tarkka, J (1986) Rahoitus- ja valuuttamarkkinoiden säännöstelyn purkamisesta käydyssä keskustelussa esitetyt näkökohtia. Suomen Pankin tutkimusosaston monistettuja tutkimuksia 1986:10. Helsinki.

Tarkka, J (1988) Kahlitun rahan aika: Suomen rahoitusmarkkinoiden säännöstelyn vuosikymmenet. Julkaisusta Raha, inflaatio ja talouspolitiikka. Helsingin yliopiston kansantalouden laitos. Helsinki.

Tudeer, A.E. (1945) Suomen ulkomaiset velat. Unitas 4/1945. Helsinki.

Tudeer, A.E. (1952) Suomen ulkomaiset velat ja saatavat vuonna 1951. Unitas 2/1952.

Tudeer, A.E. (1953) Suomen ulkomaiset velat ja saatavat vuonna 1952. Unitas 2/1953.

Valuutansäännöstelyn tarpeet 1980-luvulla (1982). Suomen Pankin valuuttamääräystoimikunnan asettaman makrotyöryhmän selvitys. Valuuttapolitiikan osaston keskustelu-aloitteita 1982:8. Helsinki.

Valuutansäännöstelyn tavoitteet (1983). Suomen Pankin valuuttamääräystoimikunnan asettaman tavoitejaoston selvitys. Moniste. Helsinki.

Valuutansäätelyjärjestelmän lainsäädännöllinen toteuttaminen; yhteenveto järjestelmäjaoston tekemästä selvitystyöstä (1986). Suomen Pankin valuuttamääräystoimikunnan asettaman järjestelmäjaoston raportti. Moniste. Helsinki.

Valuuttalainsäädäntötyöryhmän muistio (1985).
Helsinki. (1985 VM:15)

Valuuttapolitiikan välineet Suomessa (1972).
Moniste. Suomen Pankki. Helsinki.

Waris, K (1977) Markkakin on valuutta. Jyväskylä.

Waris, K (1953) Valuutansäännöstely Suomessa.
Unitas 1953:4. Helsinki.

Åkerfelt, T (1984) Valuutansäännöstelyä vuodesta 1939
alkaen. Suomen Pankin valuutantarkkailuosaston selvitys.
Moniste. Helsinki.

Haastattelut:

Kalle Koski   entinen osastopäällikkö,
Suomen Pankki, 5.6.1991
Helsingissä

Jorma Ojala   entinen osastopäällikkö,
Suomen Pankki, 14.6.1991
Helsingissä

Eeva Sippola   entinen kamreeri,
Suomen Pankki, 14.6.1991
Helsingissä

SUOMEN PANKIN KESKUSTELUALOITTEITA

ISSN 0785-3572

- 1/91 RISTO PELTOKANGAS Usean faktorin korkorakennemallit ja immunisaatio. 1991. 82 s. (ISBN 951-686-274-8)
- 2/91 ANTTI URVAS Volatile Exchange Rates and Speculation - Can the Dollar Movements of the 1980s Be Explained? 1991. 124 s. (ISBN 951-686-275-6)
- 3/91 MIKKO NISKANEN Velkakirjojen hinnoittelu arbitraasimallissa. 1991. 87 s. (ISBN 951-686-276-4)
- 4/91 CHRISTIAN C. STARCK Specifying a Bayesian Vector Autoregression for Short-Run Macroeconomic Forecasting with an Application to Finland. 1991. 35 s. (ISBN 951-686-279-9)
- 5/91 TUOMAS SAARENHEIMO Rahoitusvirtamallit ja kotitalouksien portfoliovalinta. 1991. 132 s. (ISBN 951-686-280-2)
- 6/91 MART SÖRG Uusimmat kehityspiirteet Viron rahataloudessa. 1991. 30 s. (ISBN 951-686-281-0)
- 7/91 TIMO HÄMÄLÄINEN – ARTO KOVANEN International Capital Flows, Deregulation and the Offset Coefficient in Finland 1975–1990. 1991. 18 s. (ISBN 951-686-283-7)
- 8/91 MATTI SUOMINEN Competition in Finnish Banking – Two Tests. 1991. 32 s. (ISBN 951-686-284-5)
- 9/91 SEIJA LAINELA – PEKKA SUTELA Yksityistäminen itäisessä Euroopassa. 1991. 41 s. (ISBN 951-686-285-3)
- 10/91 ERKKI KOSKELA – MATTI VIRÉN Household Saving, Interest Rates, Inflation and Taxation: Some Cross-Country Evidence. 1991. 33 s. (ISBN 951-686-286-1)
- 11/91 MARJO HINKKALA Kansainvälisesti liikkuvan pääoman verotuksesta: erityisesti ulkomaisten suorien investointien kannalta. 1991. 117 s. (ISBN 951-686-287-X)
- 12/91 EDUARD HOCHREITER – ADALBERT KNÖBL Exchange Rate Policy of Austria and Finland. Two Examples of a Peg. 1991. 35 s. (ISBN 951-686-288-8)
- 13/91 KARI TAKALA – SEPPO KOSTIAINEN – TIMO HÄMÄLÄINEN Kotitalouksien varallisuuden koostumus, tuotot ja verotus Suomessa vuosina 1960–89. 1991. 95 s. (ISBN 951-686-289-6)
- 14/91 PÄIVIKKI LEHTO-SINISALO Valuutansäännöstelyn vuosikymmenet. 1991. 115 s. (ISBN 951-686-290-X)